

Transport va avtomobilsozlik sohalarida
kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha
tarmoq kengashi

Havo transporti sohasidagi xizmatlar

TARMOQ MALAKA RAMKASI

TOSHKENT - 2026

“Havo transporti sohasidagi xizmatlar” tarmoq malaka ramkasi 2025-yil 18-dekabrdagi Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Tarmoq malaka ramkasi shakli” va Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrdagi 55-son buyrug'i bilan tasdiqlangan “Tarmoq malaka ramkasini ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga asosan Transport va avtomobilsozlik sohalarida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

Havo transporti sohasidagi xizmatlar

TARMOQ MALAKA RAMKASI

Reyestr raqami:

--

1. Umumiy talablar va asosiy tushunchalar

Ushbu tarmoq malaka ramkasi O'zbekiston Respublikasi Milliy malakalar ramkasi va Mashg'ulotlar milliy klassifikatsiyasiga muvofiq ishlab chiqilgan bo'lib, havo transporti sohasidagi xizmatlar bo'yicha sakkizta malaka darajasini tarmoqda qo'llaniladigan bilim, ko'nikma (mahorat), mas'uliyat va mustaqillik xususiyatiga qarab tasniflaydi.

Tarmoq malaka ramkasi havo transporti sohasidagi xizmatlar tarmog'ida malaka darajalarining yagona shkalasini belgilaydi, malakalarning qiyoslanishini ta'minlaydi, kasbiy standartlar va mutaxassislar malakasini muvofiqligini tasdiqlash hamda ularning malakasini tan olish tizimi uchun asos hisoblanadi.

Havo transporti yo'nalishi bo'yicha tarmoq malaka ramkasining asosiy maqsadi havo transporti tarmog'ida malaka darajalarining tizimlashtirilgan tavsifini, iqtisodiyotning istiqbollari va ustuvor yo'nalishlarini hamda tarmoqning strategik rivojlanishini hisobga olgan holda Milliy malaka ramkasi asosida mavjud malakalarga qo'yilgan talablarni shakllantirishdan, shuningdek, tarmoqlararo kompetensiyalar va turdosh mashg'ulotlar (malakalar) turlarini ko'rsatgan holda kasblar va lavozimlarni malaka darajalari bo'yicha xaritalashdan iborat.

Havo transporti tarmog'ining spetsifikasi va korxona mutaxassislarning faoliyati havodagi harakat xavfsizligini ta'minlash bilan bevosita bog'liqligi sababli, mutaxassislarning maxsus tayyorgarligini talab qiladi. TMRda har bir lavozim bajaradigan funksiyalarning murakkablik darajasi va unga qo'yiladigan mas'uliyat darajasi aks etgan. Bu esa xodimlarning malakasiga bo'lgan talabni, kasbiy ma'lumot tizimi bitiruvchilari malakasiga bo'lgan talabni va tarmoq talablariga javob beradigan kasb standartlarini ishlab chiqish kabi talablar doirasini aniqlaydi va mehnat haqini to'lash mexanizmini takomillashtirish imkoniyatini yaratadi.

Tarmoq malaka ramkasining vazifasi keyinchalik kasbiy standartlarni ishlab chiqish uchun havo transporti tarmog'idagi joriy va istiqbolli texnologiyalarni hisobga olgan holda ishchilarning funksional xatti-harakatlari, ko'nikmalari, qobiliyatlari va bilimlariga qo'yiladigan talablarni aniqlashdan iborat.

Ushbu TMRda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

guruh – iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi (IFUT (2.1-tahrir) bo'yicha iqtisodiy faoliyatning keng sohasini o'z ichiga olgan faoliyat turi;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

kichik sinf – sinf ichidagi faoliyatning aniq turlarini ifodalovchi faoliyat turi;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

sinf – guruh ichida iqtisodiy faoliyatning o'rtacha darajada (tor doirada) aniqlangan turlarini ifodalovchi faoliyat turi;

Aeronavigatsiya – havo kemalarining (samolyot, vertolyot va boshqalar) havoda harakatlanishini rejalashtirish, boshqarish va nazorat qilish jarayonlarini o'z ichiga olgan fan va amaliy faoliyat sohasidir;

Dispetcherlik – ishlab chiqarishning uzluksizligini ta'minlash maqsadida, uning har bir jarayonini maxsus texnika vositalari yordamida operativ nazorat qilish, muvofiqlashtirish va markazlashgan boshqaruvni amalga oshirish;

Parvoz xavfsizligi – fuqaro yoki harbiy aviatsiyada har bir parvoz davomida yo'lovchilar, ekipaj, havo kemasi va atrof-muhit uchun xavf-xatarlarni minimallashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar, qoidalar va tizimlar majmuasi;

Havodagi harakatni boshqarish (HHB) – bu havo kemalarining (samolyot, vertolyot va boshqalar) osmondagi harakatini tartibga solish, muvofiqlashtirish va xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan tizimli faoliyat;

PBN (Performance-Based Navigation) – aviatsiya navigatsiyasi sohasida qo'llaniladigan, an'anaviy yerga asoslangan navigatsiyadan farqli ravishda havo kemalarining aniq ishlash (performance) ko'rsatkichlariga asoslangan zamonaviy navigatsiya konsepsiyasi;

International Civil Aviation Organization (ICAO) – BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti) tarkibidagi ixtisoslashgan agentlik bo'lib, fuqarolik aviatsiyasi sohasida xalqaro standartlar, qoidalar va xavfsizlik tizimlarini ishlab chiqish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish bilan shug'ullanadi.

TMRni ishlab chiqishda foydalanilgan asosiy normativ–huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi;

O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksi;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Sovetining 1992-yil 3-iyuldagi "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi haqida Konvensiyani ratifikatsiya qilish to'g'risida"gi 666-XII-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Sovetining 1993-yil 7-maydagi "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi to'g'risidagi Konvensiyaga doir tuzatishlarni ratifikatsiya qilish to'g'risida"gi 865-XII-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Sovetining 1993-yil 29-dekabrda "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi xavfsizligiga doir Konvensiyalar va Bayonnomaga qo'shilish to'g'risida"gi 1016-XII-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Sovetining 1993-yil 7-maydagi "O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksini amalga kiritish tartibi to'g'risida"gi 864-XII-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000-yil 27-dekabrda "O'zbekiston Respublikasi fuqaro havo kemalarining aviatsion hodisa va insidentlarini tekshirish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 505-son qarori (Aviatsiya qoidolari O'zR-121);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 4-sentyabrda "O'zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga tegishli lavozimlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 313-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 21-avgustda "Transport sohasidagi faoliyatning ayrim turlarini litsenziyalash to'g'risida nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 360-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2007-yil 28-dekabrda "O'zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiyasi uchuvchilar tarkibiga yoshdagi cheklovlarni kiritish to'g'risida"gi 1099-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2012-yil 18-aprelda "O'zbekiston Respublikasi havo bo'shlig'idan foydalanish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 114-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013-yil 31-dekabrda "Havo kemalariga texnik xizmat ko'rsatish tashkilotiga sertifikat berish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash to'g'risida"gi 354-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014-yil 17-dekabrda qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi havo kemalari parvozlari xavfsizligini ta'minlash bo'yicha davlat dasturi" (Aviatsiya qoidolari O'zR-10);

Parvozlar xavfsizligini nazorat qilish davlat inspeksiyasi boshlig'ining 2004-yil 26-aprelda "O'zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga guvohnomalar va malaka berish bo'yicha aviatsiya qoidalarini tasdiqlash haqida"gi 49-son buyrug'i;

Davavianazorat boshlig'ining 2007-yil 12-sentyabrda "O'zbekiston Respublikasi havo kengliklarida fuqaro va eksperimental aviatsiya parvozlari qoidolari to'g'risida"gi 141-son buyrug'i;

Davavianazorat boshlig'ining 2011-yil 17-fevralda "Fuqaro aviatsiyasida havodagi harakatga xizmat ko'rsatish to'g'risida"gi 23-son buyrug'i;

Davavianazorat boshlig'ining 2013-yil 12-iyunda "Fuqaro aviatsiyasida radiotelefon aloqa"ni tasdiqlash to'g'risidagi 22-N-son buyrug'i (Aviatsiya qoidolari O'zR-96);

Davavianazorat boshlig'ining 2002-yil 27-dekabrda "Fuqaro aviatsiyasida aeronavigatsiya axboroti xizmatlari"ni tasdiqlash to'g'risidagi 155-son buyrug'i (Aviatsiya qoidolari O'zR-174);

Davavianazorat boshlig'ining 2002-yil 21-noyabrda "Parvozlarni radiotexnik ta'minoti va aviatsion elektr-alloqa"ni tasdiqlash to'g'risidagi 141-son buyrug'i (Aviatsiya qoidolari O'zR-176);

Davavianazorat boshlig'i hamda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Boshgidromet boshlig'ining 2002-yil 26-dekabrda 154/332-sonli qo'shma buyrug'i bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiyasining meteorologik ta'minoti" (Aviatsiya qoidolari O'zR-180);

Parvozlar xavfsizligini nazorat qilish davlat inspeksiyasi boshlig'ining 2011-yil 6-dekabrda 156-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiya aerodromlarini foydalanishining me'yorlariga yaroqlilikni baholash uslubi" (Aviatsiya qoidolari O'zR AQ-158);

"O'zbekiston Respublikasida parvoz xavfsizligiga tahdid soluvchi obyektlar markirovkasiga qo'yiladigan talablar" (Aviatsiya qoidolari O'zR AQ-150);

“O‘zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiya aerodromlarini ekspluatatsiyaga yaroqlilik me‘yorlari” (Aviatsiya qoidolari O‘zR AQ-153);

Parvozlarni radiotexnik ta‘minlashda yerdagi uskunalardan foydalanishni tashkil qilish bo‘yicha qo‘llanma (MAK Bosh direktorining 2013-yil 11-iyuldagi 209-son buyrug‘i);

“Uzbekistan Airways” aksiyadorlik jamiyati Ustavi;

“Uzbekistan Airways” aksiyadorlik jamiyati xodimlarining axloq-odob qoidolari;

“Uzbekistan Airways” aksiyadorlik jamiyati xodimlarining ichki mehnat tartibi qoidolari;

“Uzbekistan Airways” aksiyadorlik jamiyatining parvozlarni ishlab chiqish bo‘yicha qo‘llanmasi;

Xalqaro fuqaro aviatsiyasi tashkiloti (ICAO) standartlari va tavsiya etilgan amaliyotlari;

MAKning 2017-yil 17-noyabrdagi “Fuqaro aviatsiyasi uchuvchilarini tayyorlash kurslarida o‘qitish uchun nomzodlarni tanlash bo‘yicha nizomni tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i;

MAKning 2017-yil 14-dekabrdagi “MAK MIDX OP va UP smena bosh dispetcheri hamda dispetcheri ish texnologiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 360-sonli buyrug‘i.

Asosiy qisqartmalar:

MMR – milliy malakalar ramkasi;

TMR – tarmoq malaka ramkasi;

IFUT – O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlarining umumdavlat tasniflagichi;

MMK – Mashg‘ulotlarning milliy klassifikatori;

GPS – Global joylashuv tizimi (Global Positioning System);

PBN – Performance-Based Navigation;

ICAO – International Civil Aviation Organization;

DUK – Davlat unitar korxonasi;

O‘MM – O‘zbekiston Milliy Moliya tizimi;

MAK – Milliy aviakompaniya;

MIDX – Main integrated dispatching center;

OP – Operations;

UP – Utility Processes.

2. Tarmoq malaka ramkasining pasporti

Soha (tarmoq) ning tavsifi:

Havo transporti sohasidagi xizmatlar-yo'lovchi va yuk tashish, aeroport infratuzilmasini boshqarish, parvozlarni ta'minlash, aviatsiya xavfsizligi, texnik xizmat ko'rsatish hamda servis xizmatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu soha yuqori darajadagi xavfsizlik, aniqlik va mas'uliyatni talab qiluvchi strategik ahamiyatga ega transport tarmog'i hisoblanadi. Tarmoqda faoliyat yurituvchi mutaxassislar xalqaro va milliy standartlar asosida kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi lozim. Soha xizmatlarining sifati parvozlarning xavfsizligi, xizmat ko'rsatish darajasi va logistika samaradorligini bevosita ta'minlaydi.

Havo transporti sohasidagi xizmatlar sohasidagi tarmoq malaka ramkasi quyidagi iqtisodiy faoliyat turlari uchun ishlab chiqilgan.

Seksiya nomi:

C – seksiyasi Ishlab chiqaradigan sanoat;

H – Tashish va saqlash;

O'zbekiston Respublikasida havo transporti sohasidagi xizmatlar sohasidagi TMR Iqtisodiy faoliyat turlari tasniflagichi (IFUT-2.1)ga muvofiq quyidagi iqtisodiy faoliyat turlarini qamrab oladi.

T/r	Seksiya	Bo'lim	Guruh	Sinf	Kichik sinf
1.	C – seksiyasi Ishlab chiqaradigan sanoat	33 Mashina va uskunalarni ta'mirlash, texnik xizmat ko'rsatish va o'rnatish	33.1 Tayyor metall buyumlar, mashina va uskunalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	33.16 Fuqarolik havo va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	33.16.0 Fuqarolik havo va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish
2.	H – seksiyasi Tashish va saqlash	51 Havo transporti	51.1 Havo yo'lovchi transporti	51.10 Havo yo'lovchi transporti	51.10.0 Havo yo'lovchi transporti
			51.2 Havo yuk transporti va kosmik transport tizimi	51.21 Havo yuk transporti	51.21.0 Havo yuk transporti
		52 Omborga joylashtirish, saqlash va yordamchi transport faoliyati	52.2 Transportda tashish bo'yicha yordamchi faoliyat	52.23 Havo transporti sohasidagi xizmatlar	52.23.0 Havo transporti sohasidagi xizmatlar
				52.24 Yuklarga ishlov berish	52.24.0 Yuklarga ishlov berish

TMR quyidagi kasbiy faoliyat turlari va mashg'ulotlar guruhlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

T/r	Mashg'ulot guruhi kodi	Mashg'ulot guruhi nomi
1.	13244	Havo transporti sohasida bo'linmalar rahbarlari
2.	12190	Boshqa mashg'ulotlar guruhlariga kiritilmagan moliyaviy-iqtisodiy va ma'muriy ishlar bo'yicha boshqaruvchilar, b.g.k.
3.	13490	Boshqa mashg'ulot guruhlariga kiritilmagan ixtisoslashtirilgan xizmat ko'rsatish sohasidagi rahbarlar, b.g.k.
4.	11200	Markaziy tashkilotlar, muassasalar va korxonalarning rahbarlari
5.	21446	Aviatsiya texnikasi va tizimlari bo'yicha muhandislar
6.	23201	Kasbiy ta'lim tashkilotlari o'qituvchilari
7.	31145	Nazorat-o'lchov asboblari elektronikasi bo'yicha texniklar
8.	31156	Aviatsiya texnikasi va tizimlari bo'yicha texniklar
9.	31157	Havo-sovitish va konditsioner tizimlari bo'yicha texniklar
10.	31292	Tashishni tashkil etish va transport xavfsizligi xodimlari
11.	31531	Samolyot uchuvchilari va yo'riqchilari
12.	31532	Havo kemasi komandirlari va boshqaruvchilar
13.	31533	Bort xodimlari (mexanik va xizmat ko'rsatish)
14.	31534	Aviatsiya shturmanlari
15.	31539	Boshqa mashg'ulotlar guruhlariga kiritilmagan samolyot uchuvchilari va shu kabi mutaxassislar, b.g.k.
16.	31540	Havo harakatini boshqarish dispetcherlari
17.	31550	Havo-kemalari harakati xavfsizligi bo'yicha texnik-elektroniklar
18.	35222	Telekommunikatsiya uskunalar operatorlari
19.	43211	Omborlarda moddiy boyliklarni hisobga olish, qabul qilish va berish bilan band bo'lgan xodimlar
20.	43239	Boshqa mashg'ulotlar guruhlariga kiritilmagan transportni hisobga olish bilan shug'ullanadigan xodimlar, b.g.k.
21.	51111	Havo kemalari bortkuzatuvchilari va styuardlar
22.	54190	Boshqa mashg'ulot guruhlariga kiritilmagan fuqarolar va mulkni himoya qiladigan xizmatlar xodimlari, b.g.k.
23.	74213	Radioelektron va navigatsiya qurilmalari chilangarlari va ta'mirlovchilari
24.	71321	Metall bo'yoqchilari
25.	72320	Uchish apparatlarini ta'mirlovchi chilangarlar
26.	75340	Mebel pardozchilari va turdosh kasblar ishchilari
27.	91220	Transport vositalarini yuvuvchilar

3. Tarmoq tahlili

Havo transporti – yo‘lovchilar, pochta va yuklarni havo yo‘llari orqali tashishni amalga oshiradigan transport turi. Uning afzalligi shundaki, yuqori uchish tezligi hisobiga tashish vaqtini sezilarli darajada tejaydi, yer va suv yo‘llari bo‘lmagan manzillar bilan bevosita transport qatnovini yo‘lga qo‘yish imkoniyatlarini yaratadi. Bugungi kunda O‘zbekistonda havo transporti tizimida 4 ta korxona faoliyat yuritadi. Ular quyidagilar: Fuqaro aviatsiyasi agentligi, “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK, “Uzairways” AJ va “Uzbekistan Airports” AJ.

Fuqaro aviatsiyasi agentligi.

“O‘zaviatsiya” agentligi fuqaro aviatsiyasi va eksperimental aviatsiyada havo kemalari parvozlarining xavfsizligini, shuningdek, noqonuniy aralashish harakatlaridan himoya qilishni ta‘minlash bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi aviatsiya ma‘muriyati funksiyasini amalga oshiruvchi davlat organi hisoblanadi.

U quyidagi asosiy ishlarni tashkil etadi:

Havo hududidan foydalanuvchilarning O‘zbekiston Respublikasi havo hududidan xavfsiz foydalanishlari, parvozlar insonlar sog‘lig‘i va hayotiga, atrof-muhitga hamda davlat manfaatlariga xavf solmagan holda amalga oshirilishini ta‘minlash, o‘z vakolatlari doirasida havoda harakatlanishga xizmat ko‘rsatish tashkil etilishini va O‘zbekiston Respublikasining havo hududidan foydalanishni nazorat qilish;

O‘zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi va uning obyektlarining xavfsiz faoliyat ko‘rsatishini, shuningdek, aviatsiyani noqonuniy aralashish harakatlaridan himoya qilish choralarini amalga oshirish orqali havo kemalari yo‘lovchilari hamda ekipaj a‘zolarining hayoti va sog‘lig‘i xavfsizligini ta‘minlash;

Parvozlar xavfsizligini ta‘minlash bo‘yicha fuqaro aviatsiyasi faoliyati sohasidagi sertifikatlash ishlarini tashkil etish va ta‘minlash;

Fuqaro aviatsiyasi va eksperimental aviatsiya faoliyati sohasida davlat nazoratini olib borish;

Xalqaro tashkilotlarda O‘zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi manfaatlarini ifoda etish.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi davlat unitar korxonasi 1991-yilda tashkil topgan. O‘zbekiston Respublikasi hududida aeronavigatsiya sohasida xizmat ko‘rsatuvchi yagona korxona hisoblanadi. Havodagi harakatni tashkil qilish va unga xizmat ko‘rsatish bo‘yicha faoliyatni amalga oshiradi.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazining asosiy faoliyat yo‘nalishi – Havodagi harakatga xizmat ko‘rsatish, parvozlar xavfsizligini yer ustidagi vositalaridan foydalangan holda ta‘minlash asosiy vazifasi hisoblanadi.

Hozirgi kunda “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKda 1300 ortiq xodimlar o‘z faoliyatini yuritadi. Ularning 58 foizini oliy ma‘lumotli xodimlar, 42 foizini o‘rta va o‘rta maxsus ma‘lumotli xodimlar tashkil etadi.

Malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun chet elning taniqli aviatsiya oliygohlarida malaka oshirishni tashkil etish va xalqaro tajribani o'rganish rejalashtirilgan.

Sifatli xizmat ko'rsatish, parvozlar xavfsizligini yuqori darajada ta'minlash va havo trassalarini optimallashtirish orqali O'zbekiston Respublikasi havo hududiga ko'plab xalqaro aviakompaniyalarni jalb etadi.

Respublika bo'ylab har bir aeroport hududida Markazning bo'linmalari joylashgan, ular zamonaviy havo harakatini boshqarish tizimlari bilan jihozlanmoqda.

"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK ICAO Xalqaro tashkilotining a'zosi va uning o'rnatilgan qoidalariga amal qilgan holda ish faoliyati yuritiladi. ICAO Xalqaro tashkilotining talablariga muvofiq Havodagi harakatni boshqarish dispetcherlari aviasion ingliz tilining sertifikat bilan tasdiqlangan holda eng kamida 4 bosqich bilimiga ega bo'lishi kerak. Aviatsiya mutaxassislarni tayyorlash Toshkent davlat transport universitetining "Aviatsiya transporti muhandisligi" va "Elektrotexnika va kompyuter muhandisligi" fakultetlarida amalga oshiriladi.

2023-yilda "O'zaeronavigatsiya" markazi DUK qoshida O'quv mashq majmuasi ochilgan bo'lib, ushbu majmua va dunyoning boshqa bir qator bilim yurtlarida markazning HHB dispetcher va muhandis-texniklar tarkibi o'z vaqtida malaka oshirib bormoqdalar. Shuningdek, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK mutaxassislari AQSH, Ispaniya, Janubiy Koreya, BAA, Avstriya, Turkiya, Ozarbayjon va Qozog'iston kabi davlatlarda o'z bilim va tajribalarini oshirib kelmoqdalar. Kelajakda "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK o'z mutaxassislarni ilg'or texnologiyalarni o'rganish uchun yanada ko'proq rivojlangan davlatlarga yuborishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan.

Respublikamizda Zomin, Shaxrisabz va Qoqon aerodromlari ochilishi bilan birgalikda ushbu aerodromlar radioaloqa va radionavigatsiya vositalari bilan jihozlandi, hamda ushbu aerodromlarda havodagi harakatga xizmat ko'rsatish va parvoz axborot xizmati ko'rsatilishi ta'minlandi.

2025-yilda "O'zaeronavigatsiya" markazi DUK Termiz hududiy bo'linmasida havodagi harakatni boshqarish (HHB) minorasi yangi binosi ochildi. Termiz hududiy bo'linmasida zamonaviy radioaloqa va radionavigatsiya vositalari bilan jihozlangan bo'lib, havodagi harakatni tashkil etish soatiga 12 ta, hamda yil davomida 3 168 ta havo kemalariga xizmat ko'rsatishga qodir.

Tez orada Andijon, Namangan, Buxoro va Farg'ona aeroportlarida ham xuddi shu kabi zamonaviy havo harakatini boshqarish binolarini (minoralarini) qurilishini boshlash rejalashtirilgan.

Xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganib "O'zaeronavigatsiya" markazi DUK kelajakda amalga oshirishi ko'zda tutilgan loyihalar rejasini ishlab chiqqan.

Unga ko'ra:

– "O'zbekiston Respublikasida PBN (Performance Base Navigation) xususiyatlariga asoslangan navigatsiyani joriy etish Rejasi"ni amalga oshirish;

– Qo‘shni davlatlar bilan kelishilgan holda yangi HHB hamda zonal navigatsiya marshrutlarining yo‘nalishlarini joriy etish orqali O‘zbekiston Respublikasi samoviy hududi tuzilmasini takomillashtirish;

– O‘zbekiston Respublikasi havo kengligida yagona o‘tish eshelonini joriy etish;

– HHB AT Toshkent Markazi va Samarqand AT HHB Markazida “MANAGAIR” tizimining CPDLC (controller Pilot Data Link Communication) funksiyasini ishga tushirish;

– Yangi va yangidan ochilayotgan aerodromlarda havodagi harakatga xizmat ko‘rsatishni tashkil etish.

– ICAO tavsiyalari va ilg‘or xorijiy tajriba asosida Milliy aeronavigatsiya rejasini ishlab chiqish va tasdiqlash.

– O‘zbekiston Respublikasining PBN zonal navigatsiyasi uchun DME-DME (Distance Measure Equipment) tizimini bosqichma-bosqich joriy etish.

– Mobil BDPni xarid qilish va uni PRTT vositalari bilan jihozlash.

– Qo‘qon aeroporti va Farg‘ona vodiysiga ADS-B/MLAT tizimini o‘rnatish.

– Toshkent aeroporti:

– Ovozli aloqa tizimi (VCS), radioaloqa vositalari (UQT va QT) hamda ob‘yektiv nazorat tizimini xarid qilish va o‘rnatish.

– “3D Tower”. Dispetcherlik trenajor majmuasini xarid qilish;

– Andijon aeroporti:

– DME bilan ILS instrumental qo‘nish tizimining bir to‘plamini xarid qilish va o‘rnatish;

– DVOR/DME doppler-azimutal radiomayog‘i uskunalarini xarid qilish va o‘rnatish;

– Havo harakatini boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimini (HHB AT) xarid qilish va o‘rnatish.

– Qarshi aeroporti:

– DME bilan ILS instrumental qo‘nish tizimining bir to‘plamini xarid qilish va o‘rnatish.

– Avtomatizatsiyalashtirilgan havo harakatini boshqarish tizimini (HHB AT) xarid qilish va o‘rnatish.

Rivojlantirish strategiyasi.

Unumdorlikni oshirish, parvozlar xavfsizligini yuqori darajada ta‘minlash, O‘zbekiston Respublikasining aeronavigatsiya tizimiga yangi texnologiyalarni joriy etish, O‘rta Osiyo mintaqasi aeronavigatsiya xizmatlarini yetkazib beruvchilar orasida yetakchi o‘rinlarga ega bo‘lishning asosiy vazifalarni bajarish maqsadida, “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK butun dunyoda fuqaro aviatsiyasi rivojlanishining zamonaviy darajasini hisobga olgan holda “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi ishlab chiqildi va amalga oshirilmoqda.

Rivojlantirishning maqsad va vazifalari:

O'zbekiston Respublikasini samoviy hududidan foydalanishni oshirish uchun jalb qilish.

HHTq global tizimining elementlarini bloklarga birlashtirilgan konsepsiyasini o'z ichiga olgan, global aeronavigatsiya rejasini tatbiq etish

O'zbekiston Respublikasida xarakteristikalariga (PBN) asoslangan, navigatsiyani tatbiq etish rejasini amalga oshirish

Qo'shni davlatlarning aeronavigatsiya xizmatlari yetkazib beruvchilar bilan hamkorlikda HHXK mavjud/yangi yo'nalishlarni muvofiqlashtirish .

Erkin yo'nalishlardan foydalangan holda samoviy hududlarni joriy etish.

Aeronavigatsiya xizmati sifatini oshirish.

HHXK kuzatuv tizimi va istiqbolli usullarni joriy etish;

Parvoz xavfsizligini boshqarish tizimini joriy etish va uni ommalashtirish;

Aeronavigatsiya axborotlarni boshqarish tizimiga o'tish. EADga ko'chish, Aeronavigasion axborotlar xizmatidan Aeronavigasion axborotlarni boshqarishga o'tishning asosiy qadamlaridan biri sifatida hisoblanadi.

Parvozlarni radiotexnik ta'minlash (PRTT) uskunalari zamonaviylashtirish bo'yicha uzoq muddatli rejani amalga oshirish;

Mutaxassislarni malakasini oshirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish.

Iqtisodiy samaradorlikni oshirish.

Korxona faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini doimiy ravishda monitoring qilish, takomillashtirish bo'yicha zarur choralarni ishlab chiqish.

Kutilayotgan natijalar.

– Ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish;

– O'zbekiston Respublikasi samoviy hududining jozibadorligini oshirish;

– Navigatsiya aniqligini oshirish orqali parvozlarning xavfsizligini oshirish;

– Trayektoriyalarning fazoviy taqsimlanishini kamaytirish orqali samadorlikni oshirish;

– Atmosferaga zararli chiqindilarni tashlashni kamaytirish;

– O'zbekiston Respublikasi aerodromlarida tranzit oqimini va uchish-qo'nish operatsiyalarini oshirish;

Korxonani rivojlantirish uchun qo'shimcha daromad olish.

"Uzbekistan Airways" AJ 1992-yilda tashkil etildi, bu esa mamlakat fuqaro aviatsiyasining rivojlanishida yangi davrni boshlab berdi. Ana shu yillar mobaynida "Uzbekistan Airways" brendi barqaror, xavfsiz va ishonchli aviatashuvchi sifatida dunyoga tanildi. "Uzbekistan Airways" AJ mamlakatdagi eng yirik aviatashuvchi hisoblanadi. U 50 dan ortiq mamlakatlar va ko'plab shaharlarga, jumladan Yevropa, Osiyo va Yaqin Sharqdagi yirik aeroportlarga rejali reyslar bilan ichki va xalqaro havo xizmatlarini taqdim etadi. Kompaniya parkida Boeing 787, Airbus A320 va boshqa rusumdagi zamonaviy samolyotlar mavjud bo'lib, ular yuqori sifatli xizmat ko'rsatish va parvozlarning xavfsizligini ta'minlaydi.

“Uzbekistan Airways” AJ O‘zbekistonning yirik shaharlari bilan bir qatorda MDH, Yaqin Sharq, Yevropa va Osiyo mamlakatlari shaharlarini bog‘lovchi xalqaro va ichki reyslarni amalga oshiradi.

Kompaniya quyidagi asosiy xizmatlar turlarini taqdim etadi:

– Yo‘lovchilarni tashish: “Uzbekistan Airways” AJ milliy va xalqaro reyslarni amalga oshiradi, O‘zbekistonni Yevropa, Osiyo va Yaqin Sharqning ko‘plab mamlakatlari bilan bog‘laydi;

– Yuk tashish: Kompaniya yuk tashishni, shu jumladan tovarlarni etkazib berish uchun maxsus reyslarni amalga oshiradi.

“Uzbekistan Airways” AJ parki turli turdagi samolyotlarni, jumladan Boeing va Airbusni o‘z ichiga oladi, bu esa kompaniyaga bozorning turli segmentlariga xizmat ko‘rsatish imkonini beradi. So‘nggi yillarda aviakompaniya o‘z parkini faol ravishda yangilamoqda, xizmat ko‘rsatishni yaxshilash va ekspluatatsiya xarajatlarini kamaytirish uchun yangi samolyotlarni sotib oldi.

So‘nggi yillarda kompaniya iqtisodiy qiyinchiliklar va global aviatsiya sanoatidagi o‘zgarishlarga qaramasdan barqaror moliyaviy natijalarni namoyish etdi. “Uzbekistan Airways” AJ ham ichki bozorni, ham xalqaro yo‘nalishlarni faol rivojlantirmoqda, bu esa daromadlarni oshirishga xizmat qilmoqda.

Markaziy Osiyoning qoq markazida joylashgan O‘zbekiston Yevropa va Osiyo o‘rtasidagi tranzit havo transportida muhim rol o‘ynaydi va bu kompaniyaga ma‘lum yo‘nalishlarda raqobatdosh ustunlik beradi.

Kompaniya mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish, aeroportlar va samolyotlarni modernizatsiya qilish bo‘yicha faol ish olib bormoqda.

Loukosterlarning ko‘payishi va boshqa mintaqaviy aviakompaniyalar bilan raqobatning kuchayishi munosabati bilan “Uzbekistan Airways” AJ xalqaro yo‘nalishlardagi o‘z ulushini saqlab qolishda muammolarga duch kelmoqda.

Aviakompaniya ichki va xalqaro yo‘nalishlar tarmog‘ini kengaytirish ustida ishlamoqda. Bunga reyslar sonini oshirish va yangi yo‘nalishlarni ochish kiradi.

Kompaniya yo‘lovchilarga xizmat ko‘rsatishni yaxshilash uchun zamonaviy axborot texnologiyalarini, jumladan, onlayn ro‘yxatdan o‘tish, mobil ilovalar va mijozlarga yangi xizmatlarni joriy etishi kutilmoqda.

“Uzbekistan Airways” AJ tuzilmasi aviatsiya sohasida keng ko‘lamli xizmatlar ko‘rsatuvchi bir qancha korxonalarni ham o‘z ichiga oladi. Ushbu korxonalarga quyidagilar kiradi:

“Uzbekistan Airways Technics” MChJ: korxona aviakompaniya tomonidan xizmat ko‘rsatuvchi samolyotlarga texnik xizmat ko‘rsatish va ta‘mirlash uchun mas‘uldir. Faoliyatining asosiy yo‘nalishlari:

1) Samolyotlarga texnik xizmat ko‘rsatish. “Uzbekistan Airways Technics” aviakompaniyasi havo kemalariga rejali texnik xizmat ko‘rsatish, jumladan, rejali va rejadan tashqari texnik ko‘riklarni amalga oshiradi. Bu ishlar qatoriga havo kemalarining barcha tizimlari va mexanizmlarini tekshirish, ehtiyot qismlarni

almashtirish, shuningdek, xalqaro standartlarga muvofiq boshqa turdagi texnik xizmat ko'rsatish kiradi.

2) Samolyotlarni ta'mirlash. Kompaniya diagnostika va nosozliklarni bartaraf etish, favqulodda vaziyatlardan keyin samolyotlarni tiklash, shuningdek, bloklar va konstruktiv elementlarni almashtirish yoki ta'mirlashni o'z ichiga olgan to'liq ta'mirlash ishlarini amalga oshiradi.

3) Havo kemalarini modernizatsiya qilish va sertifikatlash. Uzbekistan Airways Technics zamonaviy texnologiyalar va aviatsiya xavfsizligi talablarini hisobga olgan holda eski samolyotlarni modernizatsiya qilish bilan shug'ullanadi. Kompaniya, shuningdek, xalqaro standartlar va aviatsiya organlarining talablariga muvofiq havo kemalarini sertifikatlashni amalga oshiradi.

4) Xodimlarni tayyorlash. Kadrlar, jumladan, aviatsiya texnikasi bilan ishlaydigan muhandis, texnik va mutaxassislarni tayyorlash va o'qitish kompaniya faoliyatining muhim qismidir. Korxonada xodimlarning yuqori kasbiy mahoratini ta'minlash maqsadida malaka oshirish kurslari va attestatsiyalar o'tkaziladi.

5) Boshqa aviakompaniyalarni texnik qo'llab-quvvatlash. Uzbekistan Airways Technics samolyotlariga xizmat ko'rsatishdan tashqari, O'zbekiston va xorijdagi boshqa aviakompaniyalarga ham xizmat ko'rsatadi. Bu bir martalik ta'mirlashni ham, uzoq muddatli texnik xizmat ko'rsatish va qo'llab-quvvatlash shartnomalarini ham o'z ichiga olishi mumkin.

"Ketring" MChJ aviakompaniyalar bortida yo'lovchilar uchun ovqat tayyorlash va yetkazib berish xizmatlarini, jumladan, turli toifadagi parvozlari uchun maxsus ishlab chiqilgan menyularni taqdim etuvchi kompaniya. Korxona quvvatlari Toshkent aeroportiga qo'nayotgan barcha aviakompaniyalarning samolyotlarini minglab porsiyada borta ovqat tayyorlash, issiq va sovuq taomlar, turli ichimliklar va mevalar bilan ta'minlash imkonini beradi. "Ketring"ning texnologik jihozlari 150 dona uskunani, "Gabriel", "SITA", AFTN xalqaro tizimini o'z ichiga olgan bo'lib, ular qisqa vaqt ichida yo'lovchi buyurtmalari haqida ma'lumot olish imkonini beradi. 300 dan ortiq turdagi sahna idishlari Global Test muvofiqlik sertifikatiga ega.

"O'quv mashg'ulot markazi " MChJ: O'quv-mashq markazi hududida aviatsiya xodimlarini tayyorlash va qayta tayyorlash bo'yicha asosiy o'quv muassasasi hisoblanadi.

O'quv-mashq markazi fuqaro aviatsiyasi uchuvchilari, bortkuzatuvchilari, shuningdek aviakompaniya parvozlari boshqarish markazlari va parvozlarni aeronavigatsiya ta'minoti xizmatlari uchun parvozlarni ta'minlash bo'yicha xodimlarni dastlabki tayyorlashni amalga oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi aviatsiya ma'muriyati tomonidan ma'qullangan malaka oshirish kurslari ICAO va IATA standartlariga qat'iy rioya etilgan holda olib boriladi.

O'quv-mashq markazi zamonaviy trenajyor komplekslariga ega. Protsedura (Virtual Procedure Trainer) va to'la funksiyali trenajyorlarda (Full Flight Simulator Level D) mashg'ulotlar haftasiga 7 kun, sutkasiga 24 soat o'tkaziladi.

Murakkab trenajyor asbob-uskunalarining ishga shaylik darajasi 99,7% gacha bo'lishi ta'minlanadi.

“Uzbekistan Helicopters” MChJ: O'zbekistonda vertolyotlar bilan bog'liq aviatsiya sohasida xizmatlar ko'rsatadigan ixtisoslashgan kompaniya hisoblanadi. Kompaniya vertolyotlar yordamida yo'lovchilar va yuklarni tijoriy tashish bilan shug'ullanadi, shuningdek, davlat sektori, biznes va xususiy mijozlar ehtiyojlari uchun turli aviatsiya xizmatlarini ko'rsatadi. “Uzbekistan Helicopters” O'zbekiston aviatsiya infratuzilmasida yuqori sifatli va xavfsiz aviatsiya xizmatlarini ko'rsatuvchi muhim element hisoblanadi.

Faoliyatining asosiy yo'nalishlari:

1) Yo'lovchi tashish. “Uzbekistan Helicopters” mas'uliyati cheklangan jamiyati vertolyotlardan foydalangan holda yo'lovchi tashish xizmatlarini ko'rsatadi. Bu ichki yo'nalishlarda muntazam reyslar yoki individual buyurtmalar asosida charter reyslar bo'lishi mumkin. Kompaniya shaxsiy va korporativ mijozlarga xizmat ko'rsatadi.

2) Yuk tashish. Kompaniyaning vertolyotlari har xil turdagi yuklarni, jumladan, oddiy transport vositalari bilan tashilishi mumkin bo'lmagan yirik, og'ir va katta o'lchamli yuklarni tashish uchun ishlatiladi. Ushbu xizmatlar qurilish, energetika, qishloq xo'jaligi va boshqalar kabi turli sohalarida talabga ega.

3) Aviatsiya xavfsizligi va qutqaruv ishlari. Kompaniya havo patruli, qidiruv-qutqaruv ishlari, shuningdek, davlat sektori uchun maxsus missiyalar sohasida xizmatlar ko'rsatadi. Vertolyot ekipajlari tog'li hududlar, cho'llar yoki boshqa transport turlari qiyin bo'lgan chekka hududlar kabi borish qiyin bo'lgan hududlarda operatsiyalarni bajarish uchun joylashtirilishi mumkin.

4) Tibbiy evakuatsiyalar. “Uzbekistan Helicopters” mas'uliyati cheklangan jamiyati havoni favqulodda evakuatsiya qilish xizmatlarini ko'rsatadi. Bu kasal va jarohatlanganlarni tibbiyot muassasalariga, ayniqsa quruqlikdagi transport bilan kirish imkoniyati cheklangan hududlarga olib borishni o'z ichiga olishi mumkin.

5) Turistik va ekskursiya reyslari. Shuningdek, kompaniya sayyohlik va ekskursiya reyslarini tashkil etib, sayyohlarga O'zbekistonning tarixiy shaharlari, qo'riqxonalar va boshqa diqqatga sazovor joylari kabi go'zal va tarixiy ahamiyatga ega hududlarning panoramik manzarasidan bahramand bo'lish imkonini beradi.

Kompaniyada turli xil vazifalarni bajarish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan turli modellarni o'z ichiga olgan zamonaviy vertolyotlar parki mavjud. Parkda yo'lovchi tashishdan tortib yuk tashish va qutqaruv operatsiyalarigacha bo'lgan turli operatsiyalarni bajarish uchun zarur texnologiyalar bilan jihozlanishi mumkin bo'lgan yengil va og'ir vertolyotlar mavjud.

Bugungi kunda “Uzbekistan Airways” AJ va uning tarkibiga kiruvchi korxonalarda 5000dan ziyod xodimlar faoliyat yuritmoqda. Ularning 46 foizini oliy ma'umotli xodimlar, 46 foizini o'rta va o'rta maxsus ma'lumotli xodimlar tashkil etadi.

Hozirgi kunda “Uzbekistan Airways” AJ uchun 2 ta mahalliy oliy ta'lim muassasalari kadrlar tayyorlab bermoqda.

“Uzbekistan Airways” AJda yiliga oʻrtacha 2000 dan ziyod xodimning malakasi oshiriladi. Shundan 10 foizi rahbar xodimlar, 64 foizi mutaxassis xodimlar va 26 foizi ishchi-xizmatchi xodimlar hissasiga toʻgʻri keladi. Har yili oʻrtacha 60 dan ortiq xodim xorijiy davlatlarda malaka oshirib qaytadi.

“Uzbekistan Airways” AJda yiliga oʻrtacha 500 dan ortiq taʼlim muassasalarining bitiruvchilari ishga qabul qilinadi, ularning 53 foizini oliy taʼlim muassasalari bitiruvchilari va 6 foizini professional taʼlim muassasalari bitiruvchilari tashkil etadi.

“Uzbekistan Airports” AJ Bugungi kunda havo transporti tarmogʻida 8 mingdan ziyod xodimlar faoliyat yuritmoqda. Ularning 30 foizini oliy maʼumotli xodimlar, 70 foizini oʻrta va oʻrta maxsus maʼlumotli xodimlar tashkil etadi.

Hozirgi kunda havo transporti tarmogʻi uchun 1 ta mahalliy oliy taʼlim muassasalari, shuningdek 1 ta professional taʼlim muassasalari kadrlar tayyorlab bermoqda. 2025-yil yakuni boʻyicha havo transporti tarmogʻida 4 mingdan ziyod xodimning malakasi oshirildi. Shundan 8 foizi rahbar xodimlar, 30 foizi mutaxassislar va 62 foizi ishchi-xizmatchi xodimlar hissasiga toʻgʻri keldi. 2025-yil yakuniga koʻra 90 dan ortiq xodim xorijiy davlatlarda malaka oshirib qaytdi.

Havo transporti tarmogʻida yiliga oʻrtacha 60 dan ortiq taʼlim muassasalarining bitiruvchilari ishga qabul qilinadi, ularning 40 foizini oliy taʼlim muassasalari bitiruvchilari va 60 foizini professional taʼlim muassasalari bitiruvchilari tashkil etadi.

Hozirgi kunda tarmoqda 6 dan ortiq ilmiy darajaga ega boʻlgan xodimlar faoliyat yuritmoqda, ularning 30 foizini fan doktori (DcS) va 70 foizini fan nomzodi va falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasiga ega xodimlar tashkil etadi.

Dunyodagi havo qatnovi kelgusi yillarda ikki baravar koʻpayadi, ammo uchuvchilar soni bu tezlikka mos kelmaydi. Bir tomondan, havo harakati doimiy ravishda oʻsib bormoqda. Dunyo boʻylab 330 ga yaqin aviakompaniyalarni (jumladan, Luxairni) birlashtirgan Xalqaro havo transporti assotsiatsiyasi (IATA) maʼlumotlariga koʻra, 20 yil ichida yillik yoʻlovchilar soni ikki baravar koʻpayib, 8,6 mlrd.

Boshqa tomondan, parvozlarga boʻlgan eksponensial talabni qondirish uchun aviakompaniya uchuvchilari yetarli emas. Tadqiqotlar ham, raqamlar ham farq qiladi. 2025-yilga kelib 50 ming uchuvchi, oʻn yil ichida esa 80 ming nafarga yetishi aytilgan. IATA hisob-kitoblariga koʻra, keyingi yigirma yil ichida butun dunyo boʻylab yarim million uchuvchini ishga olish kerak boʻladi. Shuning uchun EASA ishini ushbu tendentsiyadan ajratish qiyin. Yevropada har yili 5000 dan 6000 gacha yangi uchuvchilar kerak boʻladi.

Avia Solutions Group maʼlumotlariga koʻra, 2025-yildan 2043-yilgacha 649,000-674,000 yangi uchuvchiga global ehtiyoj kutilmoqda.

Boeing prognozi mintaqalar boʻyicha uchuvchilarga boʻlgan talabni aniqladi:

Osiyo-Tinch okeani: Mintaqaga 371 000 ga yaqin yangi uchuvchilar kerak boʻlishi kutilmoqda. Tez iqtisodiy oʻsish va bu sohada sayohatlarning koʻpayishi yuqori talabni keltirib chiqarmoqda.

4. Tarmoqqa tegishli kasblar ro'yxati

Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori (MMK-2025) ga muvofiq tarmoqqa tegishli kasblar ro'yxati quyidagi jadvalda keltiriladi:

T/r	Lavozim va kasblar kodi	Lavozim va kasblar nomi
Fuqaro aviatsiyasi agentligi		
1.	13244009	Havo harakatini tashkil qilish va boshqarish sohasida boshqarma (bo'lim) boshlig'i (mudiri)
2.	13244011	Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)
3.	13244003	Aviatsiya xavfsizligi bo'linmasi boshlig'i
4.	13244019	Parvozlarning xavfsizligi boshlig'i
5.	21529011	Parvozlarning xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi
6.	21529012	Parvozlarni yoritish texnikasi ta'minoti muhandisi
7.	21529013	Parvozlarning elektrotexnik ta'minoti bo'yicha muhandis
"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK		
8.	11200025	Markaz direktori
9.	11200025	Direktor (birinchi o'rinbosari, o'rinbosari)
10.	13244020	Parvozlarni radiotexnik ta'minlash boshqarmasi (majmuasi) boshlig'i
11.	12120007	Mehnatni tashkil etish va ish haqi bo'yicha bo'lim boshlig'i
12.	13211014	Bosh muhandis
13.	13301031	Uzel boshlig'i
14.	13244018	Parvozlarning rahbari (-yo'riqchi, -inspektor)
15.	13244005	Bosh dispatcher
16.	25291005	Axborot xavfsizligi bo'yicha mutaxassis
17.	31540016	Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri
18.	31540017	Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-inspektori
19.	31540018	Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-yo'riqchi
20.	21429003	Yer usti inshootlaridan foydalanish bo'yicha muhandis
21.	31540020	Parvoz axborot xizmati dispatcheri
22.	31540002	Aeronavigatsiya axboroti bo'yicha dispatcher
23.	21446016	Parvozlarni radiotexnik ta'minlash bo'yicha muhandis
24.	21529015	Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa muhandisi
25.	35221005	Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa bo'yicha texnik
26.	21524003	Nazorat-o'lchov asboblari bo'yicha muhandis
27.	74121003	Elektr uskunalariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha elektromontyor
28.	26311005	Iqtisodchi
29.	25120006	Muhandis-dasturlovchi
30.	12112001	Devonxona mudiri
31.	24232002	Kadrlar bo'yicha muhandis
32.	22121142	Vrach-terapevt
33.	25291004	Axborot xavfsizligi bo'yicha muhandis
34.	21524003	Nazorat o'lchov asboblari va avtomatika bo'yicha muhandis
35.	21519014	Yong'in xavfsizligi signallari texnik vositalari muhandisi
36.	26191002	Harbiy majburiyatlilarni hisobga olish bo'yicha mutaxassis

37.	24112002	Buxgalter
38.	24111001	Auditor
39.	26111005	Yuriskonsult
40.	34110006	Yuriskonsult yordamchisi
41.	41100002	Ish yurituvchi
42.	21511006	Mhandis-elektrik
43.	21332005	Ekolog-muhandis
44.	34220005	Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha yo'riqchi-uslubchi
45.	26341005	Psixolog
46.	33410003	Arxivarius
47.	83220001	Avtomobil haydovchisi (yengil)
48.	61131001	Bog'bon
49.	61131006	Obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish muhandisi
50.	91129001	Ishlab chiqarish xonalar farroshi
51.	23201051	Havo transportida harakatni boshqarish va ekspluatatsiya qilish bo'yicha kasbiy ta'lim tashkiloti o'qituvchisi
52.	21531006	Telekommunikatsiya sohasida muhandis-texnolog
"Uzbekistan Airways" AJ		
53.	11200007	Aksiyadorlik jamiyati (konsern) raisi (birinchi o'rinbosari, o'rinbosari)
54.	13244012	Havo transportida departament (boshqarma, bo'lim) boshlig'i (mudiri)
55.	13244011	Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)
56.	11200049	Zavod, korxona direktori va o'rinbosarlari
57.	13244025	Shtab boshlig'i
58.	11200045	Vakolatxona mudiri (rahbari)
59.	13490029	Otryad komandiri
60.	13244010	Havo kemasi komandiri
61.	12190003	Aviakompaniyaning xorijdagi vakili
62.	12190003	Aviakompaniyaning xorijdagi vakili, O'zbekiston Respublikasidagi
63.	31539001	Aviakompaniyaning xorijdagi vakili yordamchisi
64.	31531007	Uchuvchi-inspektor
65.	13244007	Bosh shturman
66.	31531010	Uchuvchi-yo'riqchi (-nazoratchi, -sinovchi)
67.	31531011	Uchuvchi-yo'riqchi uslubchi (katta)
68.	31534018	Shturman-yo'riqchi
69.	31533006	Bortkuzatuvchi-inspektor
70.	21446014	Havo kemalarini ekspluatatsiya qilish bo'yicha muhandis
71.	21446002	Aviatsiya sohasi muhandisi
72.	31145005	Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya texnigi
73.	31550008	Havo kemalarini (havo kemalari tizimini) ishlatish bo'yicha aviatsiya texnigi (mexanigi)
74.	31156015	Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)
75.	31156016	Radio jihozlar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)
76.	31534010	Muassasi shturmani
77.	31531004	Havo kemasi ikkinchi uchuvchisi
78.	31539009	Shtab boshlig'i yordamchisi
79.	31533005	Bortkuzatuvchi-brigadir

80.	51111001	Bortkuzatuvchi
81.	72320008	Aviatsiya texnikalarini to'plovchi
82.	31156015	Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)
83.	74213002	Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)
84.	43211007	Omborchi
85.	75340005	Oboychi
86.	91220004	Havo kemalarini yuvuvchi
87.	71321002	Metall bo'yoqchisi
88.	31533003	Bortda idish jamlovchi
"Uzbekistan Airports" AJ		
89.	13244011	Aerodrom (xizmati) boshlig'i
90.	21429002	Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis
91.	31550001	Aerodrom xizmati texnigi
92.	31540001	Aerodrom xizmati dispetcheri
93.	12190003	Aviakompaniyaning xorijdagi vakili
94.	71190002	Aerodrom ishchisi
95.	21529011	Muhandis-ornitolog
96.	31292000	Qushlarni va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi
97.	13244022	Parvozlarning elektr-yoritish texnik ta'minoti xizmati boshlig'i
98.	74129071	Apparaturalar, rele himoyasi va avtomatikani ta'mirlash bo'yicha elektromontyor
99.	74121003	Elektr uskunalariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha elektromontyor
100.	74129059	Parvozlarni ta'minoti tizimlarining yoritish texnikasi uskunalariga xizmat ko'rsatish bo'yicha elektromexanik
101.	13244022	Parvozlarni svetotexnik va elektrotexnik ta'minoti uzeli rahbari
102.	31145008	Parvozlarning elektrotexnik ta'minoti bo'yicha texnik
103.	31145008	Parvozlarni yoritish texnikasi ta'minoti bo'yicha texnik
104.	31131003	Elektrotexnik uskunani ta'mirlash bo'yicha texnik
105.	31132004	Elektr energiya hisobi bo'yicha texnik
106.	21521001	Muhandis-elektronchi
107.	25120006	Muhandis-dasturchi
108.	21449003	Uskunalar va materiallarni butlash bo'yicha muhandis
109.	74130014	Kabel yo'llarini ta'mirlash va montaj qilish bo'yicha elektromontyor
110.	21446002	Yetakchi muhandis
111.	13242027	Yoqilg'i quyish majmuasi boshlig'i
112.	21446002	Alohida muhim parvozlarni bo'yicha muhandis
113.	43211012	Yoqilg'i-moylash materiallari hisobini yuritish bo'yicha texnik
114.	52450003	Yoqilg'i quyish shoxobchasi operatori
115.	52450004	Yoqilg'i va yonilg'i-moylash materiallari quyish operatori
116.	82190036	To'kuvchi -quyuvchi
117.	21415003	Neft mahsulotlarini standartlashtirish va metrologiya bo'yicha muhandis
118.	21452005	Muhandis-laborant
119.	31119004	Texnik-laborant
120.	21452008	Yonilg'i-moy materiallari bo'yicha muhandis
121.	43232007	Dispetcher (pult uchun)
122.	81319256	Taqsimlovchi neft bazasi uskunalar mashinisti
123.	31159027	Yonilg'i-moy materiallari bo'yicha aviatsiya texnigi

124.	21524003	Nazorat-o'lchov uskunasi (apparatura) va avtomatika bo'yicha muhandis
125.	21443010	Uskunalaridan foydalanishni va ta'mirlashni tashkillashtirish bo'yicha muhandis
126.	72339006	Chilangar-ta'mirlovchi
127.	72220008	Nazorat -o'lchov anjomilari va avtomatika (NO'A va A) bo'yicha chilangar
128.	31151018	Mexanik (avtotexnikalardan foydalanish, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha)
129.	72319006	Avtotexnikalarga xizmat ko'rsatish bo'yicha chilangar
130.	93330009	Yukchi
131.	93330005	Ombor yukchisi
132.	13241013	Yuk ombori boshlig'i
133.	52300012	Yuk kassiri
134.	43239024	Yukni izlash bo'yicha agent
135.	42210006	Yuklarga ishlov berish bo'yicha agent
136.	24313005	Xavfli yuklar bo'yicha mutaxassis
137.	31292012	Koordinator
138.	43211007	Talab qilinmaydigan bagaj omborchisi
139.	42210014	Ro'yxatga olish agenti
140.	93330009	Yukchi-jamlovchi
141.	42210014	Bagajni qidirish mutaxassisi
142.	42210014	Alohida toifadagi yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish bo'yicha agent
143.	96210001	Bagaj tashuvchisi
144.	42210006	Bagajlarga ishlov berishni tashkillashtirish bo'yicha agent
145.	12222001	Aloqa markaz rahbari
146.	34350088	Suxandon-axborotchi
147.	42220001	Axborot ta'minoti agenti
148.	42230001	Axborot murojaatlari operatori
149.	42249011	Ustuvor xizmat ko'rsatish zallari navbatchisi
150.	42249005	Ona va bola xonasi navbatchisi
151.	83432001	Bagaj aravachalarining operatori
152.	13244011	Aerovokzal (majmuasi xizmati) boshlig'i
153.	31540030	Yo'lovchilar tashuvlari dispetcheri (axborotni qabul qilish va qayta ishlash)
154.	43232007	Bagaj bo'yicha dispetcher
155.	31540008	Transfer tashuvlari dispetcheri
156.	31540006	Havo kemasiga majmuaviy xizmat ko'rsatish bo'yicha dispetcher

5. Yangi ishlab chiqilishi rejalashtirilgan kasbiy standartlar haqida ma'lumot

T/r	Kasbiy standartlar soni	Qamrab olinadigan lavozim (kasb)lar soni	Ishlab chiqiladigan yil va oy
1.	4	13	2025-yil, dekabr
2.	12	36	2026-yil, dekabr

6. Tarmoq malaka ramkasi malaka darajalarining tavsifi

Malaka darajasi		Bilim	Ko'nikma (mahorat)	Mas'uliyat va mustaqillik	Kasbiy faoliyat turlari va lavozim (kasb)lar kodi hamda nomi
Milliy malaka ramkasi (MMR)	Tarmoq malaka ramkasi (TMR)				
1	1	Kasbiy faoliyat sohasi bo'yicha, oddiy bir xildagi topshiriqlarni bajarishda natijaga erishish vositalari va usullari haqida asosiy bilimlar, qoidalar, umumiy amaliy bilimlar	Vazifalarni oddiy qoidalar va instrumentlar yordamida bajarish va yo'riqnoma bo'yicha harakat qilish uchun zarur bo'lgan amaliy va kognitiv ko'nikmalar, oddiy ishlab chiqarish sharoitida o'z harakatlarini nazorat qilish va tuzatish ko'nikmalari	Faqat yaxshi o'rgatilgan ish sharoitidagi o'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; O'zganing bevosita nazorati va kuzatuv ostida ishlash	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 71331001 Binolarga kompleks xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha ishchi
2	2	Kasbiy faoliyat sohasi bo'yicha, oddiy bir xildagi topshiriqlarni bajarishda natijaga erishish vositalari va usullari haqida asosiy bilimlar, umumiy amaliy bilimlar	Standart vazifalarni oddiy qoidalar va instrumentlar yordamida bajarish va yo'riqnoma bo'yicha harakat qilish uchun zarur bo'lgan amaliy va kognitiv ko'nikmalar, oddiy ishlab chiqarish sharoitida o'z harakatlarini nazorat qilish va tuzatish ko'nikmalari	Faqat yaxshi o'rgatilgan ish sharoitidagi o'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; Mavjud algoritm va yo'l-yo'riqlarga muvofiq nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 43211007 Omborchi 75340005 Oboychi 91220004 Havo kemalarini yuvuvchi 71321002 Metall bo'yoqchisi 31533003 Bortda idish jamlovchi 93330009 Yukchi-jamlovchi 93330005 Ombor yukchisi

					96210001 Bagaj tashuvchisi 83220001 Avtomobil haydovchisi (yengil)
3	3	Umumiy bilim: - sohada ishlashning asosiy tamoyillari; - ishlab chiqarish texnologiyasi yoki xizmatlar ko'rsatish asoslari; - asosiy kasbiy atamalar; - mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik va ekologiya bo'yicha asosiy talablar; - mehnat qonunchiligi va ichki tartib qoidalarini bilish; Professional bilim: - oddiy operatsiyalarni bajarishning asosiy usullari; - kasbda ishlatiladigan asosiy materiallar, asboblari va jihozlar; - texnik hujjatlarni o'qish va ulardan foydalanish (chizmalar, diagrammalar, ko'rsatmalar); - jamoaviy ish asoslari, biznes aloqa standartlari; - parvozlar xavfsizligini nazorat qilishda aniq kasbiy faoliyatida chuqurlashtirilgan amaliy va nazariy bilimga ega bo'lib,	Oddiy operatsiyalarni bajarish; Texnik hujjatlar, ko'rsatmalar, chizmalar, diagrammalarni o'qish va ulardan foydalanish; Uskunalarga texnik xizmat ko'rsatish va kichik ta'mirlash bo'yicha asosiy ko'nikmalar; Ishlarni bajarishda xavfsizlik standartlari va qoidalariga rioya qilish; Oddiy hisobotlarni yuritish va standart hujjatlar shakllarini to'ldirish; Belgilangan muddatlarda va belgilangan standartlarga muvofiq vazifalarni bajarish; Hamkasblar, mijozlar, rahbariyat bilan samarali hamkorlik; Jamoada ishlash, korporativ me'yor va standartlarga rioya qilish; Kasbiy faoliyat doirasida malakali va muloyim muloqot; O'z vakolati doirasida ma'lumotni mustaqil ravishda izlash qobiliyati; Mehnatni muhofaza qilish standartlari, xavfsizlik qoidalarini	Aniq ko'rsatmalarga muvofiq harakat qiladi — minimal mustaqillik darajasi, qarorlar berilgan algoritmlar doirasida qabul qilinadi; Muntazam operatsiyalarni mustaqil bajarish — doimiy nazoratsiz tanish vazifalarni bajarishi mumkin; Qiyin yoki nostandart vaziyatlarda, rahbariyatga yoki ko'proq tajribali hamkasblarga murojaat qiladi; Oddiy jarayonlarni nazorat qila oladi — uskunaning ishlashini va topshiriqni bajarish sifatini nazorat qiladi.	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 72320008 Aviatsiya texnikalarini to'plovchi 31550008 Havo kemalarini (havo kemalari tizimini) ishlatish bo'yicha aviatsiya texnigi (mexanigi) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 74129071 Apparaturlar, rele himoyasi va avtomatikani

		unga nazariyot va prinsiplarini tanqidiy tushunishni talab qiluvchi innovatsion bilimlarni qo'shib qo'llash.	va sanitariya talablariga rioya qilish; Kompleks tahlilni talab qilmasdan standart algoritmlar bo'yicha ishlash; O'z sohasi bo'yicha yangi texnologiyalarni o'rganish va o'zlashtirishga tayyorlik. Belgilangan vazifalarni bajarish va muammolarni hal qilish uchun asosiy usullar, vositalar, materiallar va ma'lumotlarni saralash va foydalanish uchun zarur bo'lgan amaliy va kognitiv ko'nikmalar: - standart va oddiy bir xil tipdagi amaliy vazifalarni hal qilish; - asbob-uskunalaridan foydalana olish; - mehnat vositalari va predmetlarini ko'zdan kechirish va ishga tayyorlash; - mexanizmlar, elektron uskunalar, transport vositalarini boshqarish; - uskunalarini montaj qilish va sozlash; - asbob-uskunalarining nosozlik kelib chiqish sabablarini aniqlash; - asbob-uskunalarini profilaktik ko'zdan kechirishni o'tkazish;		ta'mirlash bo'yicha elektromontyor 74121003 Elektr uskunalariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha elektromontyor 74129059 Parvozlar ta'minoti tizimlarining yoritish texnikasi uskunalariga xizmat ko'rsatish bo'yicha elektromexanik 52450003 Yoqilg'i quyish shoxobchasi operatori 52450004 Yoqilg'i va yonilg'i-moylash materiallari quyish operatori 81319256 Taqsimlovchi neft bazasi uskunalarini mashinisti 31159027 Yonilg'i-moy materiallari bo'yicha aviatsiya texnigi 72319006 Avtotexnikalarga xizmat ko'rsatish bo'yicha chilangar
--	--	---	--	--	--

			- nosozliklarni bartaraf etish; - orttirilgan tajribalardan kelib chiqib faoliyatni takomillashtirish. - Parvozlarning xavfsizligini nazorat qilish sohasiga tegishli tashkiliy-boshqaruv metod va faoliyat asboblariidan foydalanish; - aniq kasbiy faoliyatida aniq va nostandart muammolarni hal qilishda innovatsion metod va yondashuvlardan foydalanish; - muammolarni hal qilishda metod va yondashuvlarni asoslashda nostandart argumentlardan samarali foydalanish.		31534002 Aeronavigatsiya axboroti markazi (xizmati, byurosi) shturmani 51.10 Havo yo'lovchi transporti 51111001 Bortkuzatuvchi 42249005 Ona va bola xonasi navbatchisi 93330005 Omborda yuk tashuvchi 93330003 Ombor ishchisi 35213007 Tasvir montajchisi 74121005 Elektromontyor (umumiy yo'nalish)
4	4	Umumiy bilim: - o'z sohasidagi jarayonlarni tashkil etish va boshqarish asoslari, texnologiyalar, uskunalar va asboblarni chuqur bilish; - tahliliy faoliyat asoslari; - mehnat to'g'risidagi qonunlar, qoidalar va xavfsizlik standartlari; - xodimlarni boshqarish va biznes aloqasi asoslari;	Texnik va kasbiy ko'nikmalar: - murakkab texnik hujjatlarni (chizmalar, diagrammalar, ko'rsatmalar) o'qish, tahlil qilish va ulardan foydalanish; - jarayonlar, xizmatlar sifatini, standartlarga muvofiqligini nazorat qilish; - ma'lumotlarni tahlil qilish, hisobot berish;	Mas'uliyat: - ish natijalari va operatsiyalarning aniqligi uchun; - sifat va xavfsizlik standartlariga muvofiqligi uchun; - kichik mutaxassislarni nazorat qilish yoki boshqarish uchun;	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 31550008 Havo kemalarini (havo kemalari tizimini) ishlatish bo'yicha aviatsiya texnigi (mexanigi) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha

		- nostandart kasbiy muammolarni hal qilish usullari. Kasbiy bilim: - texnologik jarayonlar, sifat va xavfsizlik standartlarini chuqur bilish; - murakkab texnik hujjatlarni, chizmalarni, diagrammalarni o'qish va sharhlash; - professional dasturiy ta'minot, uskunalar va boshqaruv tizimlarida malaka; - ma'lumotlarni tahlil qilish va hisobot berish asoslari; - diagnostika va muammolarni bartaraf etish usullari; - mijozlarning o'zaro munosabatlari asoslari; - havo transporti sohasidagi o'zgarishlar va yangi normativ-huquqiy hujjatlar, standartlar va talablarni tahlil qilish va qo'llash; - elektr va mexanik jihozlarning tuzilishi, ishlash prinsiplari va texnik xususiyatlarini chuqur tushunish, ularni samarali ishlatish va texnik holatini baholash;	- kichik mutaxassislarni tayyorlash va ularga maslahat berish (agar kerak bo'lsa). - mexanizmlar, elektron uskunalar, transport vositalarini boshqarishda samarali va xavfsiz usullarni ishlab chiqish, ularning ishlash prinsiplarini va tartiblarini chuqur tushunish va monitoring qilish; - jihozlarga kompleks texnik xizmat ko'rsatish, ularning holatini baholash va yuqori samaradorlikka erishish uchun mukammal ta'mirlash ishlarini amalga oshirish; - texnik vositalar va qurilmalarni kompleks ishlatish, ta'mirlash va modernizatsiya qilish jarayonlarini tashkil etish va optimallashtirish, yoqimsiz holatlarning oldini olish bo'yicha strategiyalar ishlab chiqish; - mehnat vositalari va predmetlarini chuqur tahlil qilish, ularni ishga tayyorlash, xavfsizlik talablariga muvofiqligini ta'minlash va samarali ishlash uchun aniq texnik usullar qo'llash; - har qanday texnik va texnologik muammolarni samarali hal	- standart va favqulodda vaziyatlarda qarorlar qabul qilish uchun; - uskunalar va materiallarning xavfsizligi uchun; - Har qanday murakkab texnik va texnologik jarayonlarda mustaqil qarorlar qabul qilish va ularning natijalari uchun to'liq javobgar bo'lish; - Har xil mexanizmlar, elektr uskunalari va qurilmalar bilan bog'liq murakkab vazifalarni bajarishda samaradorlik va xavfsizlik talablarini mustahkam saqlash, barcha jarayonlar va ish natijalarini nazorat qilish; - Jarayonlarning samaradorligi va xavfsizligini ta'minlash uchun texnik va texnologik hujjatlarga asosan mustaqil ishlash, shaxsiy ishlatish va ekspluatatsiya qoidalarini samarali qabul qilish va qo'llash; - Muammolarni va nuqsonlarni aniqlashda mustahkam mustaqillikka ega bo'lish, ularni tez va samarali hal qilish, qarorlar qabul qilishda tashkilotning talablariga	aviatsiya mexanigi (texnik) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 51.10 Havo yo'lovchi transporti 31533005 Bortkuzatuvchi-brigadir 31540001 Aerodrom xizmati dispetcheri 42249011 Ustuvor xizmat ko'rsatish zallari navbatchisi 42210014 Alohida toifadagi yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish bo'yicha agent 51.10 Havo yo'lovchi transporti 51.21 Havo yuk transporti
--	--	--	--	---	---

		- uskunalarning ishlash va ekspluatatsiya holatini tekshirish, va ularga bog'liq standartlar va talablariga muvofiqlikni ta'minlash; - texnik hujjatlarni tahlil qilish, texnologik jarayonlarni ishlab chiqish va ularning talablarga muvofiqligini tekshirish; - qurilmalar va jihozlarni ekspluatatsiya qilishda xavfsizlik va ishlab chiqarish samaradorligini ta'minlash bo'yicha mukammal bilimlar; - texnik ishlarni bajarishda muammolarni aniqlash, ularni bartaraf etish va ish jarayonlarini optimallashtirish usullarini tatbiq qilish; - asboblarni va qurilmalarning maqsadi va ishlash printsiplarini chuqur va aniq tushunish, ularning samarali va xavfsiz ishlashi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish; detallar va butlovchi qismlarning tez yaroqsiz bo'lishiga olib keladigan omillarni aniqlash va ularni oldini olishga oid ishlanmalarni amalga oshirish;	qilish, ularni diagnoz qo'yish va ishlash jarayonlarini optimallashtirish uchun zarur bilim va tajribaga ega bo'lish; - jihozlarning ishlash jarayonlarini tahlil qilish va tahliliy ishlashga asoslangan qarorlar qabul qilish. Tashkiliy va boshqaruv qobiliyatlari: - o'z vakolatlari doirasidagi ishlarni rejalashtirish va muvofiqlashtirish; - resurslarni samarali taqsimlash (material, vaqt, mehnat); - topshiriqlarni bajarish muddatlari va sifatini nazorat qilish; - standart va favqulodda vaziyatlarda qaror qabul qilish. Kognitiv va muloqot qobiliyatlari: - hamkasblar, mijozlar, rahbariyat bilan biznes aloqalari; - kichik xodimlarni ustozlik qilish va tayyorlash ko'nikmalari; - ish jarayonidagi o'zgarishlarga tez moslashish qobiliyati; - muzokaralar olib borish va nizolarni hal qilish qobiliyatlari.	muvofiq yo'l-yo'riqlarni izchil bajarish; Muammolarni hal qilishda har bir qarorning natijalarini aniq baholash, ularning samaradorligini va xavfsizligini ta'minlash, va yangi ishlanmalarni joriy qilishda oldindan rejalashtirishni amalga oshirish; Murrakkab vaziyatlarda mustahkam ishlash va to'g'ri qarorlar qabul qilish, mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlash va birgalikda muammolarni bartaraf etish; Ish jarayonidagi yuqori samaradorlikni ta'minlash uchun innovatsion yondashuvlarni va yangi texnologiyalarni joriy qilish, hamda yuqori darajadagi mustaqillikni saqlab turish. Mustaqillik: - belgilangan qoidalarga muvofiq ishlaydi, lekin ish usullarini vaziyatga qarab moslashtira oladi; - o'z vakolatlari doirasida mustaqil ravishda qarorlar	31534010 Muassasi shturmani 42210006 Bagajlarga ishlov berishni tashkillashtirish bo'yicha agent Havo transporti sohasidagi xizmatlar: 35221005 Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa bo'yicha texnik 21524003 Nazorat-o'lchov uskunasi (apparatura) va avtomatika bo'yicha muhandis 41100002 Ish yurituvchi 34220005 Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha yo'riqchi-uslubchi 33410003 Arxivarius 42290002 Aeronavigatsiya ma'lumotlarini tayyorlash, hujjatlashtirish va hisobga olish bo'yicha xodim
--	--	--	---	---	--

		- detallar va butlovchi qismlarni almashtirish jarayonini ishlab chiqish, qo'llaniladigan usullar va texnika ta'riflarini kiritish; - qurilmalarda paydo bo'ladigan nuqsonlarni tahlil qilish, ularni bartaraf etish va ishlatish jarayonini tugatish bo'yicha ishlanmalarni amalga oshirish; - parvozlar xavfsizligini nazorat qilishda aniq kasbiy faoliyatida chuqurlashtirilgan amaliy va nazariy bilimga ega bo'lib, unga nazariyot va prinsiplarini tanqidiy tushunishni talab qiluvchi innovatsion bilimlarni qo'shib qo'llash	- yangi bilimlarni mustaqil ravishda topish va qo'llash qobiliyati. Parvozlar xavfsizligini nazorat qilish sohasiga tegishli tashkiliy-boshqaruv metod va faoliyat asboblardan foydalanish; — aniq kasbiy faoliyatida aniq va nostandart muammolarni hal qilishda innovatsion metod va yondoshuvlardan foydalanish.	qabul qiladi — rahbariyatdan doimiy nazoratni talab qilmaydi; - boshqa mutaxassislar ishini muvofiqlashtirish va jarayonlarni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berishi mumkin; - o'z ishini tashkil qiladi va kerak bo'lganda samaradorlikni oshirish uchun vazifalarni qayta taqsimlaydi.	21529011 Parvozlar xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi 31156013 Masofadan boshqariladigan uchish apparatlari texnigi
5	5	Umumiy bilim: - milliy va xalqaro standartlar (ICAO, IATA, EASA, FAA); - meteorologiya, navigatsiya va aerodinamika; - favqulodda tartib-qoidalar — tizimning ishdan chiqishi, favqulodda qo'nish, evakuatsiya qilish holatlarida harakatlar; - mehnat jarayonlarini tashkil etish asoslari;	Muammolarga ijodiy yechimlarni ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan keng qamrovli amaliy va kognitiv ko'nikmalar: Samolyotni boshqarish — aerodinamika tamoyillarini bilish, parvozning turli bosqichlarida boshqarish; Aviatsiya tizimlari bilan ishlash — avtopilot, navigatsiya, gidravlika, elektr tizimlari;	Mas'uliyat: - murakkab vazifalarni bajarish uchun shaxsiy javobgarlik — standartlar, qoidalar, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish; - guruh ishi uchun javobgarlik — topshiriqlarning bajarilishini nazorat qilish, xavfsizlik va sifatni ta'minlash;	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)

	- tarmoqdagi faoliyatni tartibga soluvchi qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar; - mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik texnikasi va ekologiya asoslari. Kasbiy bilim: - o'z sohasi bo'yicha texnologik jarayonlar va sifat standartlarini chuqur bilish; - samolyotning tuzilishi va tizimlari; - radioaloqa va muzokaralar tartibi; - ma'lumotlar asosida tahlil qilish, prognozlash va qarorlar qabul qilish usullari; - professional dasturiy ta'minot va avtomatlashtirilgan tizimlar bilan ishlash ko'nikmalari; - mehnat samaradorligi va xavfsizligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish; - nostandart vaziyatlarda risklarni baholash va qaror qabul qilish usullari; - havo transporti sohasidagi barcha normativ-huquqiy hujjatlar, standartlar, talablar va ularning amaliy	Texnik hujjatlarni o'qish va tahlil qilish — ko'rsatmalar, parvoz jadvallari, nazorat varaqlari; Aviatsiya asboblari bilan ishlash — avionika, bort kompyuterlari, radionavigatsiya; Aviatsiya yoqilg'isidan foydalanish va yukni boshqarish — massa, markazlashtirish, yoqilg'i zaxirasini hisoblash; Meteorologik sharoitlarni baholash — ob-havoni tahlil qilish, marshrutga ta'sirni hisoblash; Parvozlarni rejalashtirish; Samolyot tizimlarining ishlashini nazorat qilish — parvoz parametrlarini doimiy monitoring qilish; - mexanizmlar, elektron uskunalar va transport vositalarini kompleks tarzda boshqarish, ularni optimal holatda ishlatish, monitoring qilish va ishlash samaradorligini oshirish uchun murakkab texnologiyalardan foydalanish; - transport vositalarini va mexanik jihozlar uchun strategik ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish planlarini ishlab chiqish, texnologiyalar va	- risklarni boshqarish — xavflarni baholash va oldini olish, favqulodda vaziyatlarga tezkor javob berish; - me'yoriy talablarga rioya qilish — qonunlar, qoidalar va standartlar doirasida ishlash; - tanqidiy vaziyatlarda qaror qabul qilishga tayyorlik. Mustaqillik: - kasbiy vazifalarni mustaqil bajarish; - tashabbus — takomillashtirishni taklif qilish, ishga yangi yondashuvlarni ishlab chiqish qobiliyati' Texnik va texnologik jarayonlarning barcha yo'nalishlarida mustaqil qarorlar qabul qilish, strategik maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan usullar va yo'l-yo'riqlarni ishlab chiqish va tatbiq qilish; Ish jarayonlarini boshqarishda barcha sohalarda yuqori darajada mas'uliyatni his qilish, har bir qarorning natijasini va ta'sirini o'z zimmasiga olish,	74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 21529011 Muhandis-ornitolog 31145008 Parvozlarning elektrotexnik ta'minoti bo'yicha texnik 31119004 Texnik-laborant 31132004 Elektr energiya hisobi bo'yicha texnik 43211012 Yoqilg'i-moylash materiallari hisobini yuritish bo'yicha texnik 31151018 Mexanik (avtotexnikalardan foydalanish, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha) 31540006 Havo kemasiga majmuaviy xizmat ko'rsatish bo'yicha dispatcher
--	--	--	---	---

		qo'llanilishini chuqur tahlil qilish va mutlaq muvofiqlikni ta'minlash; - transportlarni tuzilishi, ishlash printsiplari va texnik xususiyatlari bo'yicha mukammal bilimlar, yangi texnologiyalar va innovatsiyalardan foydalanish yo'llarini ishlab chiqish; - uskunalarning ishlashini optimallashtirish, ularning ekspluatatsiya shartlarini va ishlash samaradorligini ta'riflash va ularga asoslangan tadqiqotlar olib borish; - texnik hujjatlarni yaratish, tahlil qilish va texnologik jarayonlarni ishlab chiqishda innovativ yondashuvlarni tatbiq qilish, jarayonlar bilan bog'liq barcha talablar va talablarga muvofiqlikni ta'minlash; - qurilmalar va jihozlarni ekspluatatsiya qilishda xavfsizlik, energiya samaradorligi, iqtisodiy va ekologik talablarni qondirish, yangilash va ta'mirlash ishlarni samarali boshqarish;	materiallarni yangilash orqali tizimlar ishlashini optimallashtirish; - texnik vositalar va qurilmalarni kompleks ishlatish, modernizatsiya qilish va ularni ekspluatatsiya qilish jarayonlarini mukammal baholash, barcha xavfsizlik talablariga muvofiq holda ishlashga ishonch hosil qilish; - mehnat vositalari va predmetlarini aniq va samarali ishga tayyorlash, ularning xavfsizligini ta'minlash va yangi usullar orqali ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish; - muammolarni samarali hal qilish va ularning sabablarini aniqlash uchun kompleks tahlillar olib borish, yangi texnologiyalarni integratsiya qilish va innovatsion qarorlar ishlab chiqish; - muhim texnik va texnologik qarorlarni qabul qilish, ishlab chiqarish jarayonlarini strategik boshqarish va ta'mirlash ishlarini samarali boshqarish,	shunchaki standartlar bilan cheklanmasdan, ijobiy natijalarga erishish uchun innovatsion yondashuvlar ishlab chiqish; Jarayonlarning samaradorligi va xavfsizligini ta'minlashda mutlaq mustaqillikka ega bo'lish, murakkab muammolarni har tomonlama tahlil qilib, ularni eng optimal yo'llar bilan hal qilish; Yangi texnologiyalar va ishlanmalarni joriy qilish, ularning ishlashini tahlil qilish va ishlatish samaradorligini ishonchli tarzda baholash; Texnik va texnologik muammolarni bartaraf etishda strategik yondashuvlarni amalga oshirish, ish jarayonlarini rivojlantirish va innovatsion g'oyalarni tatbiq qilish; Qabul qilingan qarorlar va amalga oshirilgan jarayonlar uchun to'liq mas'uliyatni olish, ularning natijalarini tahlil qilish va tashkilotning umumiy maqsadlariga moslashtirish;	51.10 Havo yo'lovchi transporti 34350088 Suxandon-axborotchi 42220001 Axborot ta'minoti agenti 43232007 Bagaj bo'yicha dispatcher 51.21 Havo yuk transporti 31531004 Havo kemasi ikkinchi uchuvchisi Havo transporti sohasidagi xizmatlar: 21446016 Parvozlarni radiotexnik ta'minlash bo'yicha muhandis 21529015 Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa muhandisi 31540016 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri 31540017 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-inspektori 31540018 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-yo'riqchi
--	--	---	--	--	--

		- texnik ishlarni amalga oshirishda muammolarni aniqlash, ularni kompleks va tizimli yondashuv orqali bartaraf etish, va ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilish; - asboblarni, qurilmalar va ularning ishlash printsiplari, yangi texnik hamda texnologik ishlanmalarni joriy qilish, ularning samaradorligi va ishlash xavfsizligini ta'minlash; - detallar va butlovchi qismlarning ishlash jarayonini to'liq tahlil qilish, ularning yaroqsiz bo'lish sabablarini aniqlash va ishlash ishlanmasiga oid mukammal takliflar ishlab chiqish; - qurilmalarda yuzaga kelgan nuqsonlarni aniqlash, bartaraf etish va ularni oldini olishga qaratilgan kompleks tizimlar ishlab chiqish va amalga oshirish; - havo transporti sohasidagi innovatsiyalar va yangi texnologiyalar, ularning qo'llanilishi va integratsiyasini rivojlantirishda ustuvor	ixtisoslashgan bilim va tajriba asosida ishlash; - Parvozlar xavfsizligini nazorat qilish sohasida amaliy topshiriqlarni bajaradi, oddiy vaziyatlarida o'z harakatlarini nazorat qilish va tuzatish ko'nikmalarini namoyish etadi.	Jamoalar va tashkilotning murakkab vazifalarini samarali ishlashga moslashtirish, yuqori darajadagi mustaqillik va mas'uliyatni saqlab turish; Asosiy parvozlar xavfsizligini nazorat qilish faoliyati.	31540020 Parvoz axborot xizmati dispetcheri 31540002 Aeronavigatsiya axboroti bo'yicha dispetcher 34110006 Yuriskonsult yordamchisi 31540016 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri 31540017 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-inspektori 31540018 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-yo'riqchi 31540014 Havo harakatini boshqarishda navbatchi dispetcher 31540015 Havo harakatini rejalashtirish dispetcheri
--	--	--	---	---	---

		yondashuvlarni amalga oshirish. Parvozlar xavfsizligini nazorat qilishda aniq kasbiy faoliyatida chuqurlashtirilgan amaliy va nazariy bilimga ega bo'lib, unga nazariyot va prinsiplarini tanqidiy tushunishni talab qiluvchi innovatsion bilimlarni qo'shib qo'llash; - Professional bilimlar va amaliyotga hissa qo'shish va/yoki jamoalar strategik mehnat unumdorligini tekshirish bo'yicha mas'uliyatga ega bo'lish.			
6	6	Umumiy bilim: - kasbiy sohadagi zamonaviy nazariyalar va tushunchalar – fundamental va amaliy tamoyillarni tushunish; - me'yoriy-huquqiy bazani chuqur bilish — qonunlar, standartlar, qoidalar, xalqaro talablar; - boshqaruv va yetakchilik asoslari — jamoalarni, loyihalarni, jarayonlarni boshqarish. Kasbiy bilim: - texnologiyalar va ish uslublarini chuqur bilish —	Kasbiy texnologiyalar va vositalarini chuqur bilish — ilg'or uskunalar va dasturiy ta'minot bilan ishlash qobiliyati; Murakkab ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash — vaziyatni baholash va qaror qabul qilish uchun tahliliy usullardan foydalanish; Yangi texnologiyalar va usullarni ishlab chiqish va joriy etish — jarayonlarni optimallashtirish, innovatsion yechimlarni joriy etish; Sifat va xavfsizlikni boshqarish — standartlarni nazorat qilish,	Mas'uliyat: - jarayonlarning xavfsizligi va barqarorligi uchun — normalar va standartlarga rioya etilishini nazorat qilish, xavflarni kamaytirish; - jamoaviy ish va faoliyatni tashkil qilish uchun — jamoani boshqarish, kompleks loyihalarni muvofiqlashtirish; - nostandart va tanqidiy vaziyatlarda qaror qabul qilish uchun — tezkor tahlil qilish va optimal yechimni tanlash;	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 13244011 — Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri) 31550008 Havo kemalarini (havo kemalari tizimini) ishlatish bo'yicha

		ilg'or vositalar va usullardan foydalanish; - tahlil va prognozlash usullari — ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash, tendentsiyalarni bashorat qilish; - sifat nazorati va risklarni boshqarish — ishonchlilik va xavfsizlikni ta'minlash; - strategik rejalashtirish — maqsadlarni belgilash, rivojlanish rejalarini ishlab chiqish; - texnologik jarayonlar va ishlab chiqarish usullari; - mahsulotlarning asosiy texnologik va dizayn ma'lumotlari; - standartlar, texnik xususiyatlar, sifat ko'rsatkichlari standartlari; - texnologik ko'rsatmalar, tizimlarni, ishlab chiqarishni texnik nazorat qilish vositalari va usullari; - tayyor mahsulot, xomashyo, materiallar, yarim tayyor mahsulotlar, butlovchi buyumlarni qabul qilish va saqlash qoidalar;	qoidalar va talablarga rioya qilish; Muvofiqlashtirish va jamoani boshqarish — jamoani boshqarish, vazifalarni belgilash, bajarilishini nazorat qilish; Biznes jarayonlarini optimallashtirish — ish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish; Ishbilarmonlik muloqoti va muzokaralar olib borish ko'nikmalari — muzokaralar olib borish, hamkorlar, mijozlar va davlat organlari bilan o'zaro aloqada bo'lish; Professional maslahat — bilimlarni uzatish, xodimlarni o'qitish, murabbiylik; Notiqlik mahorati — loyihalarni taqdim etish, g'oyalarni himoya qilish, tinglovchilar bilan muloqot qilish; Moslashuvchanlik va moslashuvchanlik — yangi bilimlarni tezda o'zlashtirish va amaliyotda qo'llash qobiliyati; Stressga chidamlilik va hissiy aql — his-tuyg'ularni boshqarish va stressli sharoitlarda samarali ishlash qobiliyati;	- me'yoriy talablar va qonun hujjatlariga muvofiqligi uchun — xalqaro va milliy standartlar doirasida ishlash. Mustaqillik: - murakkab qarorlarni mustaqil ravishda qabul qilish — rahbariyat tomonidan nazoratga minimal ehtiyoj yetakchilik fazilatlar va tashabbuskorligi strategik maqsadlarni belgilash va ularga erishish; - yuqori noaniqlik sharoitida ishlash qobiliyati — xavflarni tahlil qilish, o'zgarishlarga moslashish; - o'z yechimlarini ishlab chiqish va amalga oshirish — yangi yondashuvlarni yaratish uchun professional bilimlarni qo'llash; - natija uchun moslashuvchanlik va mas'uliyat — ko'plab omillarni hisobga olgan holda o'zgarishlarga tezkor javob berish; - Asosiy parvozlar xavfsizligini nazorat qilish faoliyati.	aviatsiya texnigi (mexanigi) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) 21529002 Aeronavigatsiya va radioelektron uskunalari muhandisi 21529003 Aeronavigatsiya va radioelektron uskunalarga texnik xizmat ko'rsatish kontroller muhandisi 51.10 Havo yo'lovchi transporti 51.21 Havo yuk transporti
--	--	--	--	---	---

		- iqtisodiyot asoslari, mehnatni tashkil qilish, ishlab chiqarish va boshqarish; - mehnat huquqi; - sanoat mahsulotlari sifatini sertifikatlash tartibi; - mahsulotlarni sinovdan o'tkazish va qabul qilish qoidalari; - mahsulotlar (ishga, xizmatlar) sifatini tasdiqlovchi texnik hujjatlarni tayyorlash tartibi; - xavfsizlik me'yorlari va mehnat muhofazasi, ishlab chiqarish sanitariyasi, sanoat va yong'in xavfsizligi talablari; - parvozlar xavfsizligini nazorat qilish aniq kasbiy faoliyatida bazaviy bilimlarini amalda qo'llash, tushunish va tadbiq etish.	Aviatsiya sohasida parvozlar xavfsizligini nazorat qilish aniq kasbiy faoliyatida amaliy ko'nikmalarning keng ko'lamli to'plamini qo'llash va rioya etish; Topshiriqqa tegishli bilimlar va mahorat interpretatsiyasini amalga oshirish. Mehnat topshiriqlarini bajarish usullarini tanlash, moslashtirish, asbob va materiallarni tanlash.		13244010 Havo kemasi komandiri 12190003 Aviakompaniyaning xorijdagi vakili 12190003 Aviakompaniyaning xorijdagi vakili, O'zbekiston Respublikasidagi 31539001 Aviakompaniyaning xorijdagi vakili yordamchisi 31531007 Uchuvchi-inspektor 13244007 Bosh shurman 31531010 Uchuvchi-yo'riqchi (-nazoratchi, -sinovchi) 31531011 Uchuvchi-yo'riqchi uslubchi (katta) 31533006 Bortkuzatuvchi-inspektor 21446014 Havo kemalarini ekspluatatsiya qilish bo'yicha muhandis
--	--	---	--	--	--

					21446002 Aviatsiya sohasi muhandisi 31534018 Shturman- yo'riqchi 24313005 Xavfli yuklar bo'yicha mutaxassis 21429002 Aerdromlardan foydalanish bo'yicha muhandis 31292012 Koordinator Havo transporti sohasidagi xizmatlar: 13244005 Bosh dispetcher 25291005 Axborot xavfsizligi bo'yicha mutaxassis 26311005 Iqtisodchi 24112002 Buxgalter 24111001 Auditor 26111005 Yuriskonsult 26341005 Psixolog 26432 O'zbek tili tarjimoni 26432 Ingliz tili tarjimoni 35221005 Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa bo'yicha texnik
--	--	--	--	--	--

					21529015 Radionavigatsiya, radiolokatsiya va aloqa muhandisi 25291004 Axborot xavfsizligi bo'yicha muhandis 31534013 Shturman-dasturchi 35110006 Texnik-dasturchi
7	7	Aviatransport faoliyatini takomillashtirishning yangi usullari va yondashuvlarini ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiluvchi fan va kasbiy faoliyat sohasidagi konseptual (jumladan, innovasion va fanlararo) bilimlar. Muayyan sohada yangi amaliy bilimlarni yaratish. Umumiy bilim: - kasbiy sohada chuqur nazariy va amaliy bilim — fundamental tamoyillarni tushunish va ularni amaliy qo'llash. - xalqaro va milliy standartlarni har tomonlama bilish — me'yoriy hujjatlar	Integratsiyalashgan tahlil va prognozlash — ma'lumotlarni sharhlash, tendensiyalarni aniqlash va strategiyalarni ishlab chiqish. Ilmiy usullar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash — tadqiqot, modellashtirish va yangi yechimlarni amalga oshirish. Ixtisoslashgan uskunalar va dasturiy ta'minot bo'yicha tajriba — raqamli vositalar bilan professional ishlash. Normativ standartlarni ishlab chiqish va joriy etish — sanoat qoidalari va tavsiyalarini shakllantirish. Uzoq muddatli strategiyalarni shakllantirish va amalga oshirish	Mas'uliyat: - sanoatni/tashkilotni strategik boshqarish va rivojlantirish uchun — istiqbolli yo'nalishlarni aniqlash, innovatsiyalarni joriy etish. - noaniqlik sharoitida qiyin qarorlar qabul qilish uchun — risklarni boshqarish, oqibatlarini bashorat qilish. - Katta jamoalar va tashkilotlarning ish natijalari uchun — jarayonlarni muvofiqlashtirish, samaradorlikni ta'minlash. - xalqaro standartlar va me'yorlarga — kasbiy faoliyatning huquqiy va axloqiy jihatlariga muvofiqligi uchun.	33.16 Havo kemalari va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 11200049 Zavod, korxona direktori va o'rinbosarlari 51.10 Havo yo'lovchi transporti 51.21 Havo yuk transporti 13244012 Havo transportida departament (boshqarma, bo'lim) boshlig'i (mudiri) 13244011 Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon,

		bilan ishlash, faoliyatni tartibga solish. - zamonaviy ilmiy tushunchalar va metodologiyalar – tahlil va prognozlashning ilg'or usullarini egallash. - strategiyalar va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish — global tendensiyalarni tushunish, o'zgarishlarni boshqarish. - makro va mikroiqtsodiyot asoslari – resurslarni boshqarish, iqtisodiy risklarni baholash. - yirik loyihalar va tashkilotlarni boshqarish usullari – strategik rejalashtirish, samaradorlikni baholash. - tarmoqni huquqiy tartibga solish – qonunchilik, faoliyatning huquqiy jihatlarini bilish. Kasbiy bilim: - tadqiqot va ma'lumotlarni tahlil qilishning ilmiy usullari — prognozlash, katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlash.	— kompaniya yoki sanoatni rivojlantirishni boshqarish. Katta loyihalarni tashkil etish va muvofiqlashtirish — resurslarni taqsimlash, muddatlar va byudjetlarni nazorat qilish. Yetakchilik va jamoani boshqarish — murabbiylik, xodimlarni rivojlantirish, motivatsiya ishlari. Moslashuvchanlik va o'zgarishlarga moslashish — noaniqlik sharoitida ishlash qobiliyati. Xalqaro muzokaralar ko'nikmalari — hamkorlar, hokimiyat organlari, investorlar bilan ishlash. Ishbilarmonlik muloqoti va ommaviy nutq — g'oyalar taqdimoti, konferentsiyalarda ishtirok etish. Xalqaro hamkorlik va madaniyatlararo hamkorlik — global loyihalar ustida ishlash.	- kasbiy hamjamiyatni rivojlantirish uchun — murabbiylik, ilmiy tadqiqotlar, yangi usullarni joriy etish. - Loyihalarning iqtisodiy samaradorligi va barqarorligi uchun — byudjetlashtirish, resurslarni boshqarish, xarajatlarni kamaytirish. - qabul qilingan qarorlarning ijtimoiy va ijtimoiy ahamiyati uchun — jamiyat oldidagi mas'uliyat, ekologik va axloqiy barqarorlik. Mustaqillik: - strategik darajada avtonom qarorlar qabul qilish — yuqori organlar tomonidan minimal nazorat. - Yangi tushunchalar, yondashuvlar va strategiyalarni ishlab chiqish — nostandart yechimlarni izlash. - O'z-o'zini tartibga solish va moslashish qobiliyati — o'zgarishlarni boshqarish, inqirozga javob berish. - professional hamjamiyatda etakchilik — tendensiyalarni	partiya) boshlig'i (mudiri) 13244025 Shtab boshlig'i 11200045 Vakolatxona mudiri (rahbari) 13490029 Otryad komandiri 51.10 Havo yo'lovchi transporti 13244020 Parvozlarni radiotexnik ta'minlash boshqarmasi (majmuasi) boshlig'i 13301031 Uzel boshlig'i 13244018 Parvozlarni rahbari (-yo'riqchi, -inspektor) 13211014 Bosh muhandis 12120007 Mehnatni tashkil etish va ish haqi bo'yicha bo'lim boshlig'i 11200026 Muassasalar, tashkilotlar va korxonalar rahbarlarining maslahatchisi
--	--	---	---	--	--

		- Murakkab muammolarni hal qilishda fanlararo yondashuvlar — tegishli sohalardagi bilimlardan foydalanish. - Zamonaviy texnologiyalar va raqamli vositalar — sun'iy intellekt, avtomatlashtirish, dasturlash. - Inqirozni boshqarish va xavflarni minimallashtirish — nostandart vaziyatlarda ishlash, inqirozga qarshi choralarni ishlab chiqish - Aviasiya va parvozlar xavfsizligini nazorat qilish aniq kasbiy faoliyatida bilimlarini bu sohadagi mehnat faoliyatiga zaruriy texnologik operatsiyalar, usullar, materiallar, uskunalar, nazariy tushunchalarning cheklangan hajmi va atamalarini qo'shgan holda bilimlarini qo'llash.		shakllantirish, xalqaro dasturlarda ishtirok etish. - Moslashuvchanlik va noaniqlik sharoitida harakat qilish qobiliyati — yangi muammolarga tezda moslashish. - mustaqil tadqiqot va yangi bilimlarni ishlab chiqish — ilmiy, ekspert va qonunchilik tashabbuslarida ishtirok etish.	13244017 Parvoz sinov bo'linmasi (baza, majmua, stansiya) boshlig'i 13244018 Parvozlar rahbari (yo'riqchi, - inspektor) 13244019 Parvozlar xavfsizligi boshlig'i 13244020 Parvozlarni radiotexnik ta'minlash boshqarmasi (majmuasi) boshlig'i 13244021 Parvozlarni radiotexnik ta'minlash uskunalaridan foydalanish bo'yicha bo'linma (xizmat, qism) boshlig'i 13244022 Parvozlarni svetotexnik va elektrotexnik ta'minoti uzeli boshlig'i 13244023 Parvoz-uslubiy bo'lim boshlig'i
8	8	Quyidagilar bo'yicha o'quv yoki kasbiy faoliyat sohasi bo'yicha ixtisoslashgan nazariy va amaliy bilimlar: - O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari, me'yoriy-huquqiy hujjatlari;	Aviatsion transportning turli funksional sohalarda loyihalar ustida izlanishlar olib borish, ularni ishlab chiqish, tadbiq etish, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK va uning	Murakkab va ko'p bosqichli tashkiliy tarkibga rahbarlik qilish. Institutsional ta'lim va tarkibning amal qilish natijalariga javobgarlik (sohalar, hududlar).	51.10 Havo yo'lovchi transporti 11200025 Markaz direktori va o'rinbosarlari 11200007 Boshqaruv raisi va o'rinbosarlari.

		- korxonaning ishlab chiqarish iqtisodiy faoliyatini tartibga soluvchi, iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlarini va umuman O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy faoliyat turlarini belgilaydigan normativ-huquqiy hujjatlar; - soliq qonunchilig; - mehnat huquqi; - korxonaning texnik, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish istiqbollari, strategiyasi, ustuvorliklari; - korxona faoliyatiga tegishli boshqa organlarning uslubiy va boshqa materiallari; - profil, ixtisoslik va tashkilotning tuzilishi; - buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil asoslari; - kreditlash sxemalari, ishlab chiqarish imkoniyatlari va tashkilotning kadrlar salohiyati; - korxonaning ishlab chiqarish-xo'jalik, moliyaviy-iqtisodiy faoliyati bo'yicha biznes-rejalarni tuzish va tasdiqlash tartibi;	bo'linmalari faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Yangi bilim va yechimlarga olib keladigan loyihalarni tadqiq qilish, ishlab chiqish va amalga oshirish, ilmiy va innovatsion faoliyat natijalarini prognoz qilish, kasbiy va ijtimoiy sohada keng ko'lamli o'zgarishlarni amalga oshirish, murakkab sanoat va ilmiy jarayonlarni boshqarish, ixtisoslashgan ilmiy tadqiqot, ishlanmalar va innovatsiyalar sohasidagi yangi muammolarni aniqlash va yechimlarini topish uchun zarur bo'lgan eng ilg'or va maxsus ko'nikmalar: ilmiy tadqiqotlardagi va/yoki innovatsiyalardagi o'tkir muammolarni hal qilish uchun va mavjud bilimlar yoki professional amaliyotni qayta ko'rib chiqish uchun zarur bo'lgan, sintez va baholashni o'z ichiga oluvchi ilg'or va ixtisoslashgan mahorat va usullar. Faoliyat, usullar va natijalarni va ularning qisqa muddatli va uzoq muddatli oqibatlarini tanqidiy baholash.	Mehnat yoki o'quv sohasida, jumladan, tadqiqot yo'nalishida yangi g'oyalar yoki jarayonlar ishlab chiqarishda yuksak darajadagi obro', innovatsiyalar, mustaqillik va professional mukammallikni namoyon qilish.	
--	--	--	--	---	--

		- strategik rejalashtirish, bozor-tashqi va ichki sharoitlar (sizning sektoringiz va uning o'zaro bog'liqligi), raqobatchilar, yetkazib beruvchilar va iste'molchilar; - korxonaga o'zining bozor mavqeini aniqlashga va yangi savdo bozorlariga kirish dasturlarini ishlab chiqishga imkon beradigan iqtisodiy ko'rsatkichlar tizimi; - ilmiy-texnik yutuqlar, ilg'or maxalliy va xorijiy, tegishli faoliyat turidagi tajriba va shunga o'xshash eng yaxshi korxonalarning tajribasi; - ishlab chiqarishni tashkil etish texnologiyasi; - korxonani texnik va iqtisodiy rivojlantirish istiqbollari; - korxonani boshqarish va boshqarishning zamonaviy usullari; - amaliy marketing, reklama texnikasi, sotishni boshqarish; - xo'jalik va moliyaviy shartnomalarni tuzish va bajarish tartibi; - korxonaning iqtisodiyoti va moliyasini boshqarish;			
--	--	--	--	--	--

		- tarmoq shartnomalarini, jamoa shartnomalarini ishlab chiqish va tuzish, ijtimoiy va mehnat munosabatlarini tartibga solish tartibi, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etish; - xavfsizlik me'yorlari va mehnat muhofazasi, ishlab chiqarish sanitariyasi, sanoat va yong'in xavfsizligi talablari Parvozlarning xavfsizligini nazorat qilish aniq kasbiy faoliyatida bazaviy bilimlarini amalda qo'llash, tushunish va tadbirlashtirish(bilim diapazoni faktlar va umumiy tushunchalar bilan chegaralangan)			
--	--	---	--	--	--

7. Tarmoqning funksional xaritasi “Uzbekistan Airports” AJ

“Uzbekistan Airways” AJ

MMR malaka darajasi	TMR malaka darajasi	Havo transporti sohasidagi xizmatlar		Tegishli kasblar
		33.16 Fuqarolik havo va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 51.10 Havo yo'lovchi transporti 51.21 Havo yuk transporti 52.23 Havo transporti sohasidagi xizmatlar 52.24 Yuklarga ishlov berish	74213 Radioelektron va navigatsiya qurilmalari chilangarlari va ta'mirllovchilari	
		31539 Boshqa mashg'ulotlar guruhlariga kiritilmagan samolyot uchuvchilari va shu kabi mutaxassislar, b.g.k.		
7-daraja	7-daraja	Yo'lovchi tashuvlarini tashkilashtirish xizmati boshlig'i Parvozlarni elektr yoritish-texnik ta'minlash xizmati boshlig'i Aerodrom xizmati boshlig'i Yonilg'i-moylash materiallari xizmati boshlig'i		
6-daraja	6-daraja	Yonilg'i-moylash materiallari xizmati muhandis-laboranti Aerodrom xizmatining muhandis-ornitologi Yonilg'i-moylash materiallari xizmati muhandisi Aerodrom xizmatining aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis Parvozlarni elektr yoritish-texnik ta'minlash xizmati muhandisi Yo'lovchi tashuvlarini tashkilashtirish xizmati muvofiqlashtiruvchisi		
5-daraja	5-daraja	Aerodrom xizmati texnigi Aerodrom xizmatining aviatsiya ornitologiyasi bo'yicha texnik-ornitolog	Ro'yxatga olish agenti Alohida toifadagi yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish bo'yicha agent Bagaj qidirish mutaxassisi	
4-daraja	4-daraja	Parvozlarni elektr yoritish texnik ta'minlash xizmati elektromontyori	Bagajni qidirish agenti Yo'lovchi tashuvlarini tashkilashtirish xizmati agenti Bagaj bo'yicha agent	
3-daraja	3-daraja	Yonilg'i-moylash materiallari xizmati yonilg'i moylash materiallari yoqilg'i-quyuvchi texnigi Yonilg'i-moylash materiallari xizmati aviatsiya texnigi Parvozlarni elektr yoritish texnik ta'minlash elektromexanigi		
2-daraja	2-daraja	Aerodrom ishchisi Qush va hayvonlarni qo'rqituvchi nazoratchi		
1-daraja	1-daraja		Yukchi-jamlovchi Talab qilinmaydigan bagaj Bagaj tashuvchi	

**8. Tarmoq malaka ramkasini ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot
(korxona)lar to'g'risida ma'lumot**

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1.	"Uzbekistan Airways" AJ bosh mutaxassisi	Xusanov U.A.
2.	"Uzbekistan Airways" AJ bosh mutaxassisi	Kirakosyan D.R.
3.	"Uzbekistan Airways" AJ bosh mutaxassisi	Mirzaxmedova N.O.
4.	"Uzbekistan Airways" AJ bosh mutaxassisi	Ten E.V.
5.	"Uzbekistan Airways" AJ bosh mutaxassisi	Talipova N.R.
6.	"Uzbekistan Airports" AJ bosh mutaxassisi	Xakimova D.M.
7.	"Uzbekistan Airports" AJ bosh mutaxassisi	Xalimova M.A.
8.	"Uzbekistan Airports" AJ bosh mutaxassisi	Salnikova E.I.
9.	"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK direktorining birinchi o'rinbosari	Suleymanov M.R.
10.	"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK inson resurslarini rivojlantirish va boshqarish boshqarmasi boshlig'i	Kadirova S.A.
11.	"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK mehnat va ish haqi bo'limi boshlig'i	Reva I.V.
12.	Parvozlarni radiotexnik ta'minlash boshqarmasi yetakchi aloqa muhandisi-inspektori	Tuxtayev A.N.
13.	Havo harakatni tashkil qilish bo'yicha boshqaramasi parvozlarni rahbari-inspektori	Mirzaxidov M.A.
14.	Havo harakatni tashkil qilish bo'yicha boshqarmasi xodimlar bo'limi yetakchi mutaxassisi	Xaydarova M.T.
15.	Toshkent davlat transport universiteti "Aeronavigatsiya tizimlari" kafedrasini mudiri	Shukurova S.M.
16.	"O'zaviatsiya" agentligi direktor o'rinbosari	Lim O.N.
17.	"O'zaviatsiya" agentligi parvozlarni xavfsizligini nazorat qilish boshqarmasi boshlig'i	Nabiyev R.A.
18.	"O'zaviatsiya" agentligi inson resurslarini rivojlantirish va boshqarish boshqarmasi boshlig'i	Muxamedova D.M.
19.	"O'zaviatsiya" agentligi parvozlarning qidiruv, avariya qutqaruv va yong'in xavfsizligi ta'minoti nazorati bo'limi boshlig'i	Niyazov A.G.
20.	"O'zaviatsiya" agentligi aviatsiya xodimlariga guvohnomalar berish va uzaytirish bo'limi boshlig'i	Umarov U.X.
21.	"O'zaviatsiya" agentligi uchuvchisiz uchish apparatlarini hisobga olish va foydalanishni nazorat qilish bo'limi boshlig'i	Xudaykulov R.A.

Mazkur Tarmoq malaka ramkasi Transport va avtomobilsozlik sohalarida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 23-yanvar 2026-yildagi 1-son yig'ilishida muhokama qilingan.

Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining 13-yanvar 2026-yildagi TMR-005 — son xulosasi.

Havo transporti sohasidagi xizmatlar

TARMOQ MALAKA RAMKASI

Transport va avtomobilsozlik sohalarida
kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha
tarmoq kengashi

